

Центральноукраїнський національний технічний університет
Економічний факультет
Кафедра «Міжнародні економічні відносини та іноземних мов»

«Допущено до захисту»
Зав. кафедрою МЕВтаІМ
д.е.н., професор

_____ Іван МИЦЕНКО
« ____ » _____ 2026 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти
на тему:
«ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК АЗІЙСЬКИХ ТИГРІВ ТА
ПЕРСПЕКТИВИ АДАПТАЦІЇ ЇХ ДОСВІДУ В УКРАЇНІ»

Виконав здобувач вищої освіти
4 курсу, групи МЕВ-22
ОПП «Міжнародні економічні
відносини»
спеціальності 292 «Міжнародні
економічні відносини»

_____ Здор Б.М.
« ____ » _____ 2026 р.

Керівник роботи
к.е.н., доцент

_____ Микола СУХОМЛИН
« ____ » _____ 2026 р.

Рецензент _____

м. Кропивницький

Анотація

Економічний розвиток азійських тигрів та перспективи адаптації їх досвіду в Україні. - Рукопис.

Кваліфікаційна робота на здобуття вищої освіти ступеня “бакалавр” за освітньо-професійною програмою «Міжнародні економічні відносини» зі спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» – Центральноукраїнський національний технічний університет. – Кропивницький. – 2026.

У бакалаврській роботі досліджено особливості економічного розвитку азійських тигрів — Південної Кореї, Сінгапуру, Гонконгу та Тайваню, а також визначено можливості використання їхнього досвіду для економічного відновлення України. Проаналізовано основні фактори економічного успіху зазначених країн, зокрема роль експортно-орієнтованої індустріалізації, державної підтримки, інвестицій, інновацій та розвитку людського капіталу.

У роботі здійснено аналіз сучасного стану економік азійських тигрів, їхньої зовнішньоекономічної діяльності, інвестиційної активності та особливостей реагування на глобальні економічні кризи. Визначено ключові виклики та перспективи адаптації окремих елементів азійської моделі розвитку до сучасних умов України.

Обґрунтовано доцільність використання експортно-орієнтованої стратегії розвитку, стимулювання індустріалізації, створення індустріальних парків, розвитку інноваційної інфраструктури та вдосконалення інституційного середовища як важливих напрямів післявоєнного економічного відновлення України.

Ключові слова: азійські тигри, економічний розвиток, індустріалізація, експортно-орієнтована модель, інвестиції, інновації, економічне відновлення, Україна, промислова політика, глобальна економіка.

Abstract

Economic Development of the Asian Tigers and Prospects for Adapting Their Experience in Ukraine. – Manuscript.

Qualifying bachelor's thesis for the degree of higher education in the educational and professional program "International Economic Relations" in the specialty "International Economic Relations". – Central Ukrainian National Technical University. - Kropyvnytskyi. - 2026.

The bachelor's thesis examines the features of the economic development of the Asian Tigers — South Korea, Singapore, Hong Kong, and Taiwan — and identifies the possibilities of applying their experience to the economic recovery of Ukraine. The study analyzes the main factors behind the economic success of these countries, particularly the role of export-oriented industrialization, state support, investment, innovation, and human capital development.

The thesis provides an analysis of the current state of the Asian Tigers' economies, their foreign economic activity, investment performance, and responses to global economic crises. The key challenges and prospects for adapting certain elements of the Asian development model to modern Ukrainian conditions are identified.

The research substantiates the importance of implementing an export-oriented development strategy, stimulating industrialization, creating industrial parks, developing innovation infrastructure, and improving the institutional environment as important directions for Ukraine's post-war economic recovery.

Keywords: Asian Tigers, economic development, industrialization, export-oriented model, investment, innovation, economic recovery, Ukraine, industrial policy, global economy.

Центральноукраїнський національний технічний університет

Факультет економічний

Кафедра Міжнародних економічних відносин та іноземних мов

Рівень вищої освіти Бакалавр

Галузь знань 29 «Міжнародні відносини»

Спеціальність 292 «Міжнародні економічні відносини»

Освітньо-професійна програма «Міжнародні економічні відносини»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

_____ Іван МИЦЕНКО

«_____» _____ 2026 року

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗА ПЕРШИМ (БАКАЛАВРСЬКА) РІВНЕМ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ

Здора Богдана Миколайовича

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи

Економічний розвиток азійських тигрів та перспективи адаптації їх досвіду в Україні. Керівник роботи

_____ Сухомлин Микола Олексійович к.е.н., доцент

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

3. Строк подання роботи до захисту _____

4. Мета та завдання кваліфікаційної роботи Метою дослідження є дослідження особливостей економічного розвитку азійських тигрів та визначення можливостей використання їхнього досвіду для економічного відновлення і модернізації України.

Завдання: дослідити передумови та особливості економічного розвитку азійських тигрів; проаналізувати сучасний стан економік Південної Кореї, Сінгапуру, Гонконгу та Тайваню; визначити основні фактори економічного успіху азійських тигрів; дослідити роль індустріалізації, інвестицій, експорту та інновацій у розвитку зазначених країн; проаналізувати вплив глобальних криз на економіки азійських тигрів та механізми їх подолання; оцінити можливості адаптації окремих елементів моделі розвитку азійських тигрів в Україні; визначити основні виклики та перспективи реалізації експортно-орієнтованої моделі розвитку в Україні.

5. Консультанти по роботі, із зазначенням розділів роботи

Розділ	Консультант	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
Розділ 1	доц. Сухомлин М.О.		
Розділ 2	доц. Сухомлин М.О.		
Розділ 3	доц. Сухомлин М.О.		

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Вибір теми і об'єкта дослідження, призначення наукового керівника	02.02.2026-13.02.2026	
2	Розробка завдання на кваліфікаційну роботу, складання календарного плану його виконання	16.02.2026-06.03.2026	
3	Опрацювання навчальної та наукової літератури і складання плану роботи	09.03.2026-10.04.2026	
4	Проведення наукових досліджень, обробка фактичного матеріалу	13.04.2025-08.05.2026	
5	Написання тексту 1-го розділу роботи та подання його на рецензування керівникові	11.05.2026-17.05.2026	
6	Написання тексту 2-го розділу роботи та подання його на рецензування керівникові	18.05.2026-31.05.2026	
7	Написання тексту 3-го розділу роботи та подання його на рецензування керівникові	01.06.2026-07.06.2026	
8	Усунення недоліків, написання остаточного варіанта тексту, оформлення кваліфікаційної роботи	08.06.2026-11.06.2026	
9	Перевірка на плагіат	12.06.2026-16.06.2026	
10	Отримання відгуку наукового керівника	17.06.2026-21.06.2026	
11	Рецензування кваліфікаційної роботи	22.06.2026-25.06.2026	
12	Захист кваліфікаційної роботи на засіданні екзаменаційної комісії		

Дата видачі завдання

« ____ » _____ 2026 року

Підпис керівника

(прізвище та ініціали)

Завдання прийнято до виконання

« ____ » _____ 2026 року

Підпис здобувача

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КРАЇН СХІДНОЇ АЗІЇ	9
1.1. Концептуальні підходи до аналізу економічного розвитку країн Східної Азії	9
1.2. Чинники економічного зростання та політичної легітимності азійських тигрів	12
1.3. Освітня політика та формування людського капіталу в країнах азійських тигрів	17
Висновки до розділу.....	21
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ АЗІЙСЬКИХ ТИГРІВ	23
2.1. Аналіз макроекономічних показників та інвестиційного розвитку країн «азійських тигрів»	23
2.2. Етапи економічної трансформації країн «азійських тигрів».....	36
2.3. Вплив глобальних криз на економічний розвиток азійських тигрів ..	45
Висновки до розділу.....	54
РОЗДІЛ 3. ДОСВІД АЗІЙСЬКИХ ТИГРІВ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ ДЛЯ ЕКОНОМІЧНОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ	56
3.1. Перспективи індустріалізації України на основі досвіду азійських тигрів	56
3.2. Адаптація досвіду азійських тигрів до умов економічного відновлення України	61
Висновки до розділу.....	66
ВИСНОВКИ.....	69
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	72
ДОДАТКИ.....	82

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасних умовах глобалізації та посилення міжнародної економічної конкуренції особливого значення набуває пошук ефективних моделей економічного розвитку, здатних забезпечити стійке зростання національної економіки, підвищення конкурентоспроможності держави та її інтеграцію у світове господарство. Особливий науковий і практичний інтерес у цьому контексті становить досвід так званих «азійських тигрів» — Південна Корея, Сінгапур, Гонконг та Тайвань, які протягом другої половини XX століття змогли здійснити стрімкий економічний прорив і трансформуватися з відносно бідних держав у високорозвинені економічні центри світу.

Феномен економічного успіху азійських тигрів привертає увагу науковців, міжнародних економічних організацій та урядів різних країн, оскільки демонструє можливість досягнення високих темпів економічного розвитку навіть за умов обмеженості природних ресурсів, зовнішніх загроз та складних стартових умов. Основою їхнього успіху стали експортно-орієнтована модель розвитку, активна державна підтримка індустріалізації, залучення іноземних інвестицій, розвиток людського капіталу, інновацій та ефективне стратегічне планування.

Для України дослідження досвіду азійських тигрів є особливо актуальним в умовах сучасних економічних викликів, структурної трансформації економіки та необхідності післявоєнного відновлення держави. Повномасштабна війна спричинила значні втрати промислового потенціалу, інфраструктури та людських ресурсів, що актуалізує потребу у формуванні нової моделі економічного розвитку, орієнтованої на модернізацію виробництва, стимулювання інвестиційної діяльності, розвиток експорту та інтеграцію у глобальні виробничі ланцюги.

Водночас Україна має значний потенціал для реалізації подібної моделі розвитку завдяки вигідному географічному положенню, наявності природних ресурсів, потужному аграрному сектору, людському капіталу та перспективам розвитку високотехнологічних галузей. Саме тому аналіз механізмів економічного розвитку азійських тигрів та оцінка можливостей адаптації їхнього досвіду до українських умов набувають важливого наукового і практичного значення.

Метою бакалаврської роботи є дослідження особливостей економічного розвитку азійських тигрів та визначення можливостей використання їхнього досвіду для економічного відновлення і модернізації України.

Для досягнення поставленої мети було визначено такі завдання:

- дослідити передумови та особливості економічного розвитку азійських тигрів;
- проаналізувати сучасний стан економік Південної Кореї, Сінгапуру, Гонконгу та Тайваню;
- визначити основні фактори економічного успіху азійських тигрів;
- дослідити роль індустріалізації, інвестицій, експорту та інновацій у розвитку зазначених країн;
- проаналізувати вплив глобальних криз на економіки азійських тигрів та механізми їх подолання;
- оцінити можливості адаптації окремих елементів моделі розвитку азійських тигрів в Україні;
- визначити основні виклики та перспективи реалізації експортно-орієнтованої моделі розвитку в Україні.

Об’єктом дослідження є процес економічного розвитку азійських тигрів та особливості їхньої економічної трансформації.

Предметом дослідження виступають механізми, інструменти та фактори економічного розвитку азійських тигрів, а також можливості їх адаптації в умовах економічного відновлення України.

Теоретичною та методологічною основою дослідження стали праці вітчизняних і зарубіжних науковців, аналітичні матеріали міжнародних економічних організацій, статистичні дані Світового банку, Міжнародного валютного фонду, Організації економічного співробітництва та розвитку, а також офіційні статистичні джерела досліджуваних країн.

У процесі дослідження було використано такі методи: аналіз і синтез, порівняння, статистичний метод, метод економічного аналізу, графічний метод, SWOT-аналіз, а також метод узагальнення для формування висновків і рекомендацій.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості використання окремих положень та рекомендацій роботи при формуванні стратегії економічного відновлення України, розробці інструментів стимулювання інвестиційної діяльності, підтримки промислового розвитку та вдосконалення експортної політики держави.

Структура кваліфікаційної роботи побудована відповідно до логіки дослідження і складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку літератури з 86 найменувань, 12 рисунків та 12 таблиць . Загальна кількість сторінок – 82.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КРАЇН СХІДНОЇ АЗІЇ

1.1 Концептуальні підходи до аналізу економічного розвитку країн Східної Азії

Ще на початку 1960-х років країни, відомі сьогодні як «азійські тигри» — Південна Корея, Тайвань, Сінгапур та Гонконг — належали до групи країн третього світу та характеризувалися низьким рівнем економічного розвитку. Після Азійська фінансова криза 1997 року увага науковців до явища «азійського економічного дива» частково послабилася. Однак навіть попри це зазначені держави залишаються унікальним прикладом стрімкої економічної модернізації, темпи якої значно перевищили показники більшості країн, що розвиваються, а сам успіх ще кілька десятиліть тому видавався майже неможливим.

У 1949 році було запропоновано концепцію розвитку, яка надалі стала одним із провідних орієнтирів західної політики у сфері забезпечення міжнародної стабільності та економічного добробуту. В умовах загострення ідеологічного протистояння з комунізмом Гаррі Трумен, який виступив ініціатором цієї концепції, підкреслював, що її реалізація повинна ґрунтуватися на принципах демократії та добросовісної економічної діяльності [1]. Зазначений підхід значною мірою зберігає актуальність і сьогодні. Зокрема, він простежується у вимогах Міжнародний валютний фонд щодо надання фінансової підтримки, які передбачають проведення політики економічної лібералізації у країнах із високим ступенем державного втручання [2].

Водночас досвід азійських тигрів свідчить про існування альтернативного шляху розвитку, заснованого на активній участі сильної централізованої держави у прискореній модернізації та індустріалізації економіки. Такий підхід отримав назву «developmental state» («державна розв'язка») і тривалий час підтримується багатьма економістами [3].

Перед дослідженням економічного зростання цих держав варто окреслити основні теоретичні підходи до аналізу розвитку. У науковому дискурсі зазвичай виділяють три ключові моделі економічного розвитку. Вони розглядаються не як чітко визначені стратегії, а як узагальнені концепції формування економічної політики, що базуються на неоліберальній, кейнсіанській та гетеродоксальній традиціях. Відповідно до цього, розрізняють ринково-орієнтовану, інтервенціоністську та державно-орієнтовану моделі [4].

Ринково-орієнтована модель активно підтримується Міжнародний валютний фонд і передбачає першочергове значення економічної лібералізації, спираючись на класичне уявлення про раціональність економічних суб'єктів [5; 6]. У межах цього підходу основною причиною економічних труднощів вважається надмірне державне регулювання, тоді як усунення торговельних обмежень розглядається як важлива передумова економічного розвитку. Представники цієї концепції переконані, що ринковий механізм здатний самостійно забезпечити ефективний розподіл ресурсів і стимулювати розвиток найбільш конкурентоспроможних галузей. Згідно з теорією Хекшера–Оліна–Самуельсона, держави мають спеціалізуватися на виробництві товарів, для яких інтенсивно використовуються їхні відносно надлишкові фактори виробництва, орієнтуючи виробництво на зовнішні ринки [7].

Інтервенціоністська модель ґрунтується на ідеях Джон Мейнард Кейнс щодо необхідності державного втручання для усунення недоліків ринкової економіки [8]. У межах цього підходу визнається ефективність ринкових механізмів, однак наголошується на важливості активної ролі держави у стимулюванні економічного зростання та скороченні безробіття. Хоча економічні агенти можуть діяти раціонально, їхня діяльність, на думку прихильників цієї моделі, потребує державного регулювання для забезпечення стабільності виробничих процесів. Попри те, що окремі науковці, зокрема Чандаваркар, заперечували існування самостійної кейнсіанської моделі

розвитку, загально визнаним є внесок Кейнса у формування концепції взаємодії держави та ринку, а також у використання центрального банку як інструменту економічного розвитку [1].

Третя модель — державно-орієнтована — сформувалася в межах гетеродоксального напрямку економічної думки та критикує основне положення класичної теорії, відповідно до якого індивідуальна раціональність автоматично забезпечує найкращий результат для економіки загалом. Представники цього підходу наголошують, що економічні суб'єкти здебільшого орієнтуються на короткострокову вигоду, тоді як ефективна стратегія розвитку повинна бути спрямована на довгострокову перспективу.

По суті, ця модель є сучасним переосмисленням концепції «developmental state», яку застосовують для пояснення стрімкого економічного піднесення азійських тигрів. Дослідники, зокрема Чанг і Грабел, пов'язують поширення цього підходу з його протиставленням неоліберальній економічній парадигмі [9; 10].

Як теоретичну основу Чанг і Грабел визначають сукупність політичних інструментів, які рекомендуються державам, що прагнуть забезпечити економічне зростання:

- використання протекціоністських механізмів на етапі становлення нових галузей економіки;
- розроблення комплексної стратегії розвитку секторів із високою доданою вартістю;
- обережне застосування приватизації та націоналізації у тих сферах, де такі заходи є економічно виправданими;
- більш адаптивний підхід до регулювання захисту прав інтелектуальної власності;
- встановлення суворого контролю за рухом капіталу та обсягами зовнішнього боргу [11].

Подальше дослідження розвитку азійських тигрів свідчить про те, що ці держави значною мірою відповідають ознакам державно-орієнтованої моделі економічного розвитку. Водночас прихильники інших теоретичних концепцій підкреслюють, що, незважаючи на успішне функціонування такої моделі у країнах Східної Азії, її результативність не може вважатися універсальною та не підлягає прямому перенесенню на інші регіони .

Одним із ключових факторів економічного успіху азійських тигрів стало ефективне політичне керівництво. У цих країнах легітимність державної влади переважно базувалася не на демократичних виборчих механізмах чи ідеологічних засадах, а на здатності забезпечувати стабільне економічне зростання. Така форма легітимації створила для урядів як належну мотивацію, так і необхідні інституційні можливості для впровадження довгострокової та інтенсивної стратегії розвитку. Реалізація цієї стратегії відбувалася поетапно: від імпортозаміщення (ISI) — до розвитку легкої промисловості, подальшої індустріалізації шляхом розширення важкої промисловості, а згодом і переходу до високотехнологічного виробництва, що супроводжувалося зростанням кваліфікації робочої сили та посиленням внутрішнього попиту [12].

Отже, досвід азійських тигрів демонструє альтернативну модель розвитку, яка суттєво відрізняється від домінуючих підходів до державотворення, що переважно спираються на ліберальні принципи, зокрема ринкову саморегуляцію та функціонування демократичних інститутів.

1.2 Чинники економічного зростання та політичної легітимності азійських тигрів

Економічний розвиток Південна Корея, Сінгапур, Гонконг та Тайвань неодноразово перебував у центрі уваги наукових досліджень. За порівняно короткий проміжок часу ці держави змогли пройти шлях від аграрних або колоніально залежних економік до високорозвинених індустріальних систем.

Дослідження причин такого стрімкого зростання є важливим для розуміння феномену «економічного дива», а також набуває особливої актуальності в контексті пошуку можливостей адаптації цього досвіду до сучасних українських умов.

У всіх чотирьох країнах легітимність політичної влади значною мірою визначалася здатністю забезпечувати стабільне економічне зростання шляхом активного державного втручання та реалізації цілеспрямованої промислової політики. Подібний підхід сприяв формуванню довгострокової орієнтації на розвиток. Водночас відсутність прямої залежності легітимності від демократичних виборчих механізмів, які нерідко супроводжуються політичною нестабільністю й короткостроковістю рішень, а також від жорстких ідеологічних обмежень, характерних для комуністичних систем, забезпечувала необхідний рівень стабільності та гнучкості у проведенні економічної політики [13].

У Південна Корея процес формування легітимності влади та суспільної консолідації значною мірою відбувався під впливом так званої «вимушеної єдності», пов'язаної з необхідністю протистояння ідеологічному супернику — Північна Корея [14]. Ідеологічний поділ Корейського півострова спричинив ситуацію, за якої обидві держави прагнули продемонструвати переваги власної моделі розвитку. За таких умов ефективність державної політики оцінювалася населенням через порівняння рівня життя по різні боки кордону.

Пак Чон Хі, який очолював державу у 1963–1979 роках, вважав, що основою збереження політичної легітимності є демонстрація економічної переваги над Північчю [15]. У межах реалізації цієї стратегії уряд активно підтримував розвиток великих промислових конгломератів — чеболів, серед яких особливе значення мали Samsung та Hyundai.

Для Тайвань ключовим чинником формування державної ідентичності стали взаємини з материковим Китаєм [16]. Протистояння з Китай

забезпечувало політичну легітимність партії Гоміндан, яка після подій 1949 року встановила на острові авторитарний режим. Одночасно це суперництво визначало і економічні пріоритети: зміцнення економіки розглядалося як засіб демонстрації переваг над КНР та підтримки військового потенціалу. Це проявлялося у збереженні державного контролю над стратегічними галузями, зокрема металургією, нафтохімією, електронікою та автомобілебудуванням. Для забезпечення їхнього розвитку необхідним вважалося усунення чинників, здатних загрожувати стабільності, насамперед політичної нестабільності та надмірної ідеологізації [14].

У випадку Сінгапур та Гонконг взаємозалежність між економічним розвитком і політичними інтересами керівництва проявлялася ще більш виразно. Через обмеженість території та недостатню аграрну базу ці економіки не могли досягти самодостатності без прискореної індустріалізації [13]. Саме тому збереження вагомої економічної ролі у регіоні стало стратегічно важливим завданням, що зумовило активне інвестування в інфраструктурні проекти та підтримку експортно-орієнтованих галузей.

Суттєвим фактором успішного розвитку азійських тигрів стало також швидке розширення інфраструктури, включаючи транспортні мережі, портові комплекси та системи зв'язку. Розвинена інфраструктурна база сприяла активному залученню прямих іноземних інвестицій і підвищенню конкурентоспроможності економік на міжнародних ринках [17].

Легітимність політичних режимів у цих державах безпосередньо залежала від їхньої здатності забезпечувати економічну ефективність і життєздатність. У випадку Гонконг ця залежність частково пом'якшувалася його колоніальним статусом у минулому. Політична стабільність тут значною мірою підтримувалася Велика Британія, оскільки у випадку економічних труднощів існувала можливість отримання зовнішньої допомоги. Саме цим частково пояснюється той факт, що Гонконг характеризувався найнижчим рівнем

державного втручання в економіку серед азійських тигрів та дотримувався переважно ліберальної моделі економічної політики [14].

Натомість Сінгапур не мав подібних гарантій, враховуючи його геополітичне розташування між Малайзією та Китаєм, які виступали його економічними конкурентами. За таких умов стабільність правлячої еліти безпосередньо залежала від здатності забезпечувати високі темпи економічного розвитку [13].

Для азійських тигрів характерною є спільна риса: основою легітимності політичної влади виступали економічні результати. Саме успіхи у сфері розвитку забезпечували підтримку правлячих еліт і сприяли збереженню їхніх позицій, тоді як нездатність позитивно впливати на економіку призводила до втрати суспільної довіри. Оскільки легітимність у цих державах не спиралася ні на демократичні механізми, ні на жорсткі ідеологічні засади, політичне керівництво мало як мотивацію, так і можливість впроваджувати інтенсивні стратегії розвитку в умовах відносної політичної стабільності та інституційної гнучкості [18].

Ще одним важливим чинником економічного успіху стала експортна спрямованість розвитку. При цьому кожна країна реалізовувала власний підхід:

- Сінгапур та Гонконг переважно дотримувалися неоліберальної торговельної політики, заснованої на принципах вільної торгівлі;

- Тайвань і Південна Корея застосовували змішані моделі економічної політики, адаптовані до потреб експортного сектору.

Через невеликі масштаби внутрішніх ринків у Сінгапурі та Гонконзі внутрішні ціни були тісно пов'язані зі світовими ринковими тенденціями. Натомість Південна Корея та Тайвань активно використовували інструменти стимулювання експорту, підтримуючи стратегічно важливі галузі в межах експортно-орієнтованої стратегії. Реалізація такої політики забезпечила високі темпи економічного зростання, які в середньому досягали близько 7,5 %

протягом тривалого часу, що сприяло закріпленню за цими країнами статусу успішних економік, що розвиваються [19].

Важливу роль у розвитку відіграла також сформована культура макроекономічної стабільності та заощаджень, яка підтримувалася ефективною фінансовою й монетарною політикою. Уряди азійських тигрів здійснювали контроль над інфляцією, регулювали валютні курси відповідно до потреб експортного сектору та накопичували значні валютні резерви. Високий рівень внутрішніх заощаджень, своєю чергою, стимулював інвестиції у стратегічно важливі галузі економіки.

Не менш значущим чинником стали інновації та технологічна модернізація. У процесі структурної трансформації Південна Корея, Сінгапур, Гонконг та Тайвань поступово перейшли від трудомістких виробництв до більш капіталомістких і технологічно складних секторів. Зокрема, Тайвань і Південна Корея здобули світове визнання у галузі виробництва електроніки та напівпровідників. Така трансформація стала можливою завдяки активній державній підтримці науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт (НДДКР), що стимулювало впровадження інноваційних технологій.

Лібералізація торгівлі та інвестиційної діяльності також стала важливим елементом економічного успіху цих держав. Завдяки відкритій торговельній політиці країни створили сприятливі умови для розвитку зон вільної торгівлі та залучення прямих іноземних інвестицій. Це сприяло активізації підприємницької діяльності та інтеграції національних економік у глобальні виробничі мережі [17].

Отже, модель розвитку азійських тигрів можна розглядати як результат поєднання узгодженої й адаптивної економічної політики, ефективного державного управління та здатності політичних інститутів захищати стратегічні економічні інтереси від впливу суперечливих внутрішніх і зовнішніх чинників.

1.3 Освітня політика та формування людського капіталу в країнах азійських тигрів

Суттєвим чинником економічного зростання азійських тигрів стала ефективна система освіти. Значні державні інвестиції були спрямовані на її модернізацію, що дало змогу сформувати робочу силу з необхідним рівнем знань і навичок для забезпечення індустріалізації та технологічного розвитку. Зосередження державної політики на освітній сфері сприяло підготовці висококваліфікованих спеціалістів, здатних успішно працювати у галузях фінансів і високих технологій, які є визначальними для сучасної економіки [17].

Вільям К. Каммінгс зазначав, що країни азійських тигрів застосовували спільний підхід до формування людського капіталу, в основі якого лежала освітня модель розвитку. Цей східноазійський підхід виник наприкінці XIX століття як реакція на виклики з боку західних держав. Серед країн регіону лише Японія та Таїланд уникнули колоніальної залежності. Оскільки саме Японія досягла найбільших успіхів у модернізації, її освітня система стала орієнтиром для інших держав Східної Азії. У зв'язку з цим широкого поширення набула політика так званого «навчання в Японії». Каммінгс визначав цей підхід як J-модель, підкреслюючи, що Японія першою впровадила її основні елементи, які остаточно сформувалися приблизно у 1960-х роках [20].

Східноазійська модель освіти характеризувалася низкою ключових особливостей. Насамперед людський капітал розглядався як головний ресурс національного розвитку. Через обмеженість природних ресурсів уряди азійських тигрів зробили ставку саме на розвиток людини як основного чинника економічного зростання. У результаті державна політика була орієнтована не лише на підвищення освітнього рівня населення, а й на ефективне використання людських ресурсів. Освітні програми узгоджувалися з потребами ринку праці, а держава активно сприяла переходу випускників від навчання до професійної діяльності [21].

Визначальну роль у формуванні структури та функціонування освітньої системи відігравала держава. Уряди визначали стратегічні напрями розвитку освіти, розробляли навчальні програми, забезпечували заклади освіти необхідними кадрами та ресурсами. При цьому безпосереднє управління школами залишалося відносно децентралізованим: адміністрації навчальних закладів відповідали за організацію освітнього процесу, дотримуючись водночас загальнонаціональних стандартів і вимог [22].

Важливим компонентом розвитку стала також орієнтація на міжнародний обмін знаннями. Усвідомлюючи власне відставання від провідних держав світу, азійські тигри активно переймали передовий досвід, передусім західний. Західна наукова традиція розглядалася як важливий інструмент підвищення конкурентоспроможності держави, особливо у сферах науки, медицини та технологій. Саме тому вже на ранніх етапах навчання значна увага приділялася математиці та природничим дисциплінам, а ця орієнтація зберігалася й у системі вищої освіти [23].

Водночас засвоєння західних знань поєднувалося зі збереженням традиційних східноазійських цінностей. Керівництво країн відмовилося від повного копіювання західних соціально-політичних моделей, надаючи перевагу власним, зокрема конфуціанським, принципам, які вважалися більш ефективними для підтримання соціальної гармонії. У зв'язку з цим значна увага приділялася моральному вихованню та формуванню таких рис, як дисциплінованість, відповідальність, працелюбність і повага до старших. Учителі виконували не лише навчальну, а й виховну функцію, виступаючи моральним прикладом для учнів.

Фундаментом усієї системи була початкова освіта, орієнтована на формування базових навичок та забезпечення загальної грамотності населення. Держави інвестували значні ресурси у досягнення повного охоплення населення початковою освітою у максимально стислі строки. Особливий акцент робився

на якості навчальних програм і методів викладання, оскільки саме на цьому етапі формуються основні знання та компетентності. Значний рівень фінансування забезпечив доступність якісної базової освіти для всіх соціальних груп населення, що дало змогу швидше досягти високого рівня освіченості порівняно з багатьма іншими країнами.

Загальний принцип функціонування освітньої системи азійських тигрів полягав у тому, що навчальні заклади створювали необхідні умови для здобуття знань, тоді як основна відповідальність за результати навчання покладалася на самих учнів. В умовах обмежених ресурсів педагоги чітко окреслювали функції школи, передаючи значну частину відповідальності за освітній процес здобувачам освіти. Водночас школи активно співпрацювали з місцевими органами влади та батьками задля забезпечення узгодженості дій і підтримки ефективного навчального середовища [24].

Підготовка фахівців для стратегічно важливих галузей, насамперед інженерії та технологічного сектору, розглядалася азійськими тиграми як один із пріоритетних напрямів державної політики в період економічної модернізації. Намагання компенсувати обмеженість природних ресурсів були зосереджені передусім на розвитку людського капіталу. Водночас можливості державного фінансування освіти після завершення початкового рівня залишалися обмеженими. У зв'язку з цим уряди спрямовували ресурси на підтримку окремих пріоритетних сфер, зокрема інженерних і технічних спеціальностей, навчання за якими нерідко було безкоштовним або частково субсидованим. Значний рівень державної підтримки сприяв здешевленню освіти у цих галузях та залученню найбільш підготовлених студентів.

Фактично держава виконувала роль інвестора у майбутній попит на висококваліфіковану робочу силу, фінансуючи освітні можливості у стратегічно важливих секторах. Девід Н. Ештон підтримував позицію Вільям К. Каммінгс щодо існування особливого східноазійського підходу до розвитку, у межах

якого держава виступає посередником між системою освіти та ринком праці. Така модель передбачала активну участь уряду у підготовці кадрів, їх працевлаштуванні та координації науково-технологічного розвитку. За спостереженнями Ештона, у Гонконг, Сінгапур, Південна Корея та Тайвань були сформовані інституційні механізми, спрямовані на узгодження результатів діяльності освітньої системи з поточними та майбутніми потребами економіки у кваліфікованих кадрах. Основним завданням цих механізмів було забезпечення ефективного обміну інформацією та врахування економічних пріоритетів у процесі прийняття управлінських рішень. Водночас способи реалізації такої координації відрізнялися залежно від особливостей кожної країни [25].

Практична реалізація цієї моделі в азійських тиграх мала власну специфіку:

- у Сінгапур координація розвитку професійних навичок здійснювалася через державні установи, зокрема Міністерство торгівлі та промисловості, Раду економічного розвитку та органи професійно-технічної освіти, які визначали кадрові потреби економіки та забезпечували їх оперативне задоволення;

- у Південна Корея провідну роль виконувала Рада економічного планування, що координувала співпрацю між освітніми закладами, профспілками та науковими установами задля адаптації освітніх програм до потреб економіки;

- у Тайвань відповідні функції покладалися на Раду економічного планування та розвитку, яка через спеціалізовані структури забезпечувала інтеграцію економічного планування з освітньою політикою;

- у Гонконг координація здійснювалася декількома інституціями, серед яких Освітня комісія, Департамент освіти та праці та Рада професійної підготовки. Незважаючи на відсутність єдиного координуючого центру, ефективність системи забезпечувалася завдяки тісній взаємодії між цими органами [25].

Разом із тим у науковому середовищі поширена позиція, відповідно до якої єдиної універсальної моделі розвитку освітніх систем у країнах азійських тигрів не існувало. Прихильники цього підходу наголошують, що поряд зі спільними рисами освітньої політики між державами спостерігалися і суттєві відмінності. Зокрема, дослідження Пол Морріс засвідчують схожість загальних принципів організації освіти, але водночас виявляють значні відмінності у функціонуванні початкової, середньої та вищої освіти, а також систем професійної підготовки у Південна Корея, Тайвань, Гонконг та Сінгапур.

Водночас результати досліджень свідчать, що найбільш спільною рисою для всіх чотирьох країн був високий рівень суспільного попиту на початкову освіту, який сформувався ще до початку індустріалізації.

Висновки до розділу

Аналіз досвіду азійських тигрів — Південна Корея, Сінгапур, Гонконг та Тайвань — дає підстави стверджувати, що їхній економічний успіх став наслідком комплексного поєднання політичних, економічних і соціальних чинників. Провідне значення у цьому процесі мала державно-орієнтована модель розвитку, яка поєднувала активну роль держави з функціонуванням ринкових механізмів, забезпечуючи координацію структурної трансформації економіки.

Одним із ключових факторів успіху було ефективне політичне керівництво, легітимність якого переважно базувалася на забезпеченні стабільного економічного зростання. Такий підхід створював передумови для реалізації довгострокових стратегій розвитку, відносно незалежних від короткострокових політичних змін. Водночас експортно-орієнтована економічна політика у поєднанні з інструментами державної підтримки сприяла інтеграції цих держав у світову економічну систему та забезпечила високі темпи економічного зростання.

Важливу роль також відігравали макроекономічна стабільність, розвиток інфраструктури, активне залучення іноземного капіталу, а також орієнтація на інновації й технологічну модернізацію. Особливе значення мало формування людського капіталу завдяки ефективній освітній політиці, яка забезпечувала підготовку кваліфікованих кадрів відповідно до потреб економіки. У цьому процесі держава виконувала функцію основного координатора взаємодії між освітньою системою та ринком праці.

Разом із тим, незважаючи на наявність спільних характеристик, модель розвитку азійських тигрів не може розглядатися як універсальна. Її формування відбувалося з урахуванням специфічних історичних, культурних та геополітичних умов кожної окремої держави. Це свідчить про необхідність адаптації такого досвіду до особливостей конкретної країни, зокрема в контексті сучасних викликів економічного розвитку України.

Отже, феномен азійських тигрів демонструє, що ефективна стратегія розвитку ґрунтується на поєднанні результативного державного управління, гнучкої економічної політики та системних інвестицій у людський капітал, що у сукупності забезпечує стале економічне зростання.

РОЗДІЛ 2 ОСОБЛИВОСТІ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ АЗІЙСЬКИХ ТИГРІВ

2.1 Аналіз макроекономічних показників та інвестиційного розвитку країн «азійських тигрів»

Феномен швидкого економічного зростання Південна Корея, Сінгапур, Гонконг та Тайвань, який отримав назву «економічне диво азійських тигрів», набув глобального значення та став об'єктом активного вивчення з боку науковців, економістів і міжнародних організацій.

У межах дослідження було здійснено порівняльний аналіз ключових макроекономічних показників, зокрема валового внутрішнього продукту, рівня інфляції, безробіття, обсягів прямих іноземних інвестицій, а також динаміки імпорту та експорту протягом 2015–2024 років. Проведений аналіз дав можливість визначити особливості внутрішньої структури економік цих держав, які суттєво впливають на характер їхнього сучасного розвитку. Обраний часовий період дозволяє комплексно оцінити економічні трансформації, що відбувалися під впливом внутрішніх і зовнішніх кризових процесів XXI століття.

З метою оцінки масштабів економік досліджуваних країн та з'ясування основних причин відмінностей між ними було проаналізовано динаміку номінального ВВП азійських тигрів упродовж 2015–2024 років (рис. 2.1).

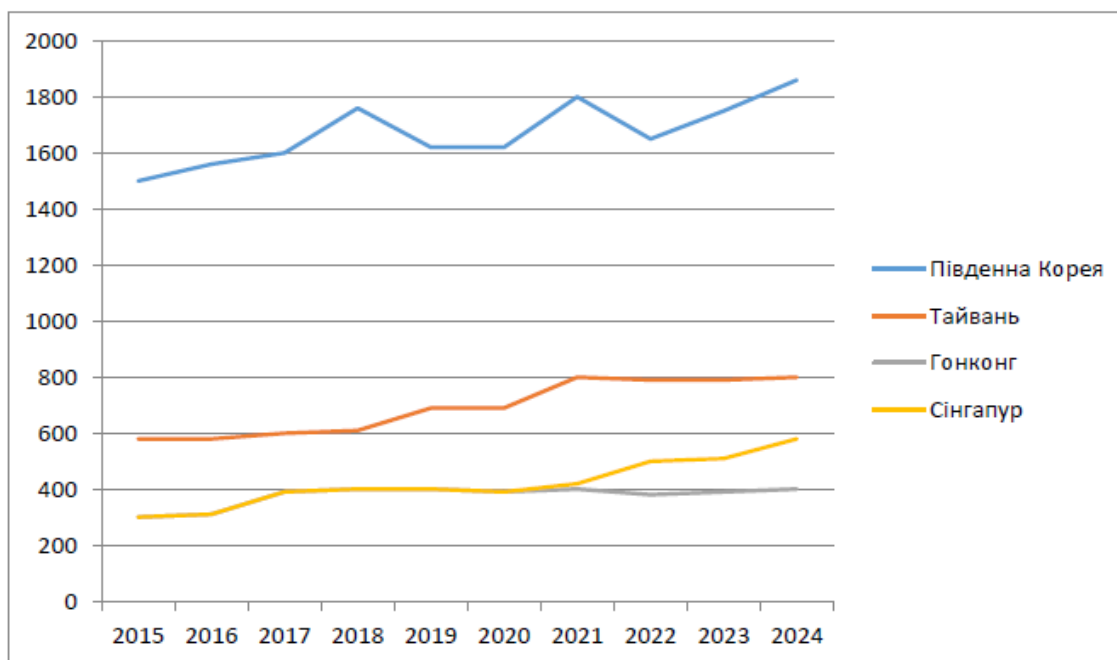

Рис. 2.1 Динаміка номінального ВВП, за 2015 – 2024 рр., млрд дол. США

Джерело: розроблено автором на основі [24-29]

Упродовж 2015–2024 років усі досліджувані держави демонстрували загальну тенденцію до зростання номінального валового внутрішнього продукту. Найвищі показники були характерні для Південної Кореї, хоча її економічний розвиток супроводжувався помітними коливаннями. У 2015–2018 роках суттєве збільшення експорту електроніки та автомобільної продукції позитивно позначилося на зростанні номінального ВВП. Однак уже у 2019 році темпи економічного розвитку почали сповільнюватися через загострення торговельно-економічних відносин із Японією та подальший негативний вплив пандемії COVID-19 [30].

Після часткового економічного відновлення країна знову зіткнулася з негативними тенденціями, зокрема через скорочення експорту напівпровідників на 44,5 % [31], а також зменшення обсягів експорту до Китаю майже на 20 % упродовж 2023–2024 років. Наслідком цього стало виникнення першого за останні 31 рік торговельного дефіциту у двосторонніх відносинах із Китаєм.

Інші держави азійських тигрів до початку пандемії демонстрували відносно стабільні темпи економічного зростання та після скасування карантинних обмежень змогли поступово відновити позитивну економічну динаміку.

Для більш об'єктивної оцінки економічного розвитку додатково було здійснено аналіз реального ВВП, який дає можливість визначити фактичні зміни в обсягах виробництва товарів і послуг без урахування впливу інфляції (рис. 2.2).

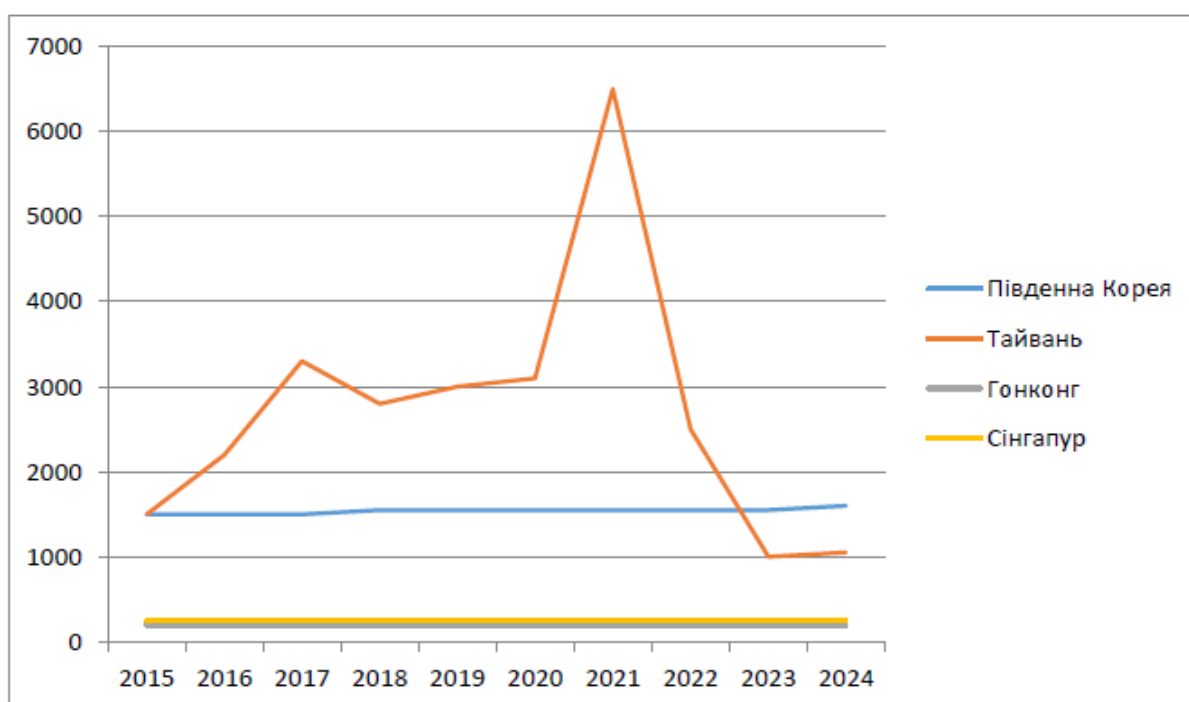

Рис. 2.2 Динаміка реального ВВП, за 2015 – 2024 рр., млрд дол. США

Джерело: розроблено автором на основі [26-28]

Отже, Тайвань упродовж досліджуваного періоду загалом зберігав позитивну динаміку економічного зростання, хоча в окремі роки спостерігалися незначні економічні спади. Одним із ключових чинників підтримки економіки країни залишався експорт напівпровідників та електронної продукції. Разом із тим після 2021 року темпи економічного розвитку суттєво уповільнилися, що

значною мірою було пов'язано із загостренням геополітичної напруги у відносинах із Китаєм після обрання нового президента Тайваню, який виступає за збереження незалежного політичного курсу держави.

У відповідь Китай посилив економічний тиск, зокрема шляхом скасування частини тарифних преференцій та введення обмежень на імпорту окремих тайванських товарів. Додатковим негативним фактором стали експортні обмеження США щодо постачання технологій до Китаю, який є одним із головних ринків збуту тайванської продукції. У результаті частка експорту електронних компонентів до Китаю скоротилася з 60 % до 51 %, а загальний обсяг тайванського експорту у 2023 році зменшився більш ніж на 20 % [32].

На відміну від Тайваню, Сінгапур, Гонконг та Південна Корея характеризувалися відносно стабільною економічною динамікою та помірними темпами економічного зростання.

Для оцінки рівня економічного добробуту населення у подальшому було проаналізовано показник ВВП на душу населення, представлений на рисунку 2.3.

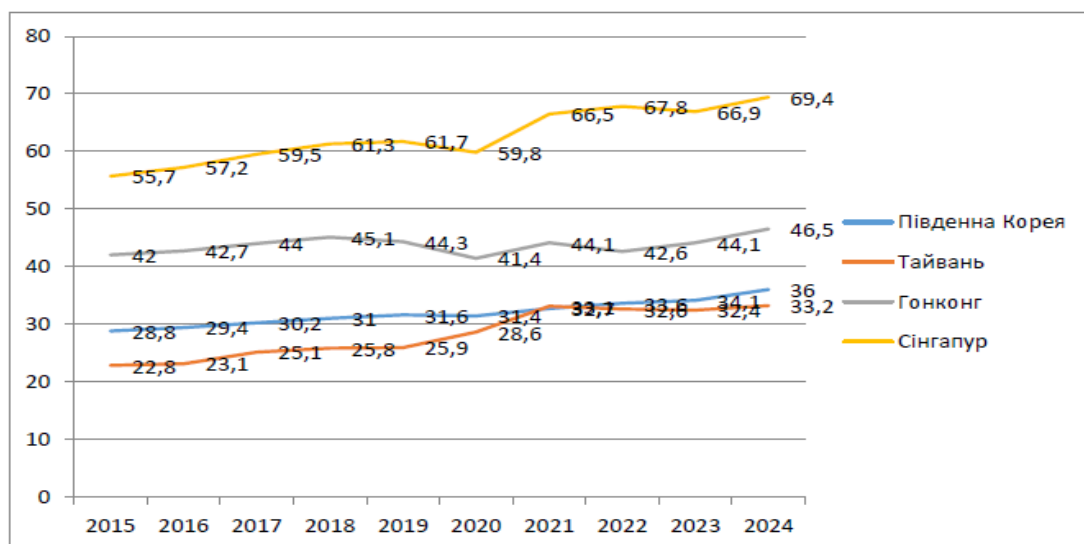

Рис. 2.3 Динаміка ВВП на душу населення за 2015 – 2024 рр., млрд дол. США

Джерело: розроблено автором на основі [26-28]

Усі чотири економіки впродовж досліджуваного періоду демонстрували загальну тенденцію до зростання, хоча темпи економічного розвитку між країнами істотно різнилися. Для них були характерні етапи стабільного піднесення, які періодично змінювалися спадами під впливом пандемії COVID-19 та інших кризових явищ, про які зазначалося раніше.

Після аналізу основних макроекономічних показників було проведено дослідження структури економік, що дає можливість глибше розкрити особливості внутрішньої моделі розвитку кожної держави. У таблиці 2.1 (додаток А) відображено зміни структури ВВП за основними секторами економіки — сільським господарством, промисловістю та сферою послуг — упродовж 2016–2024 років. Це дозволило простежити трансформацію економічних пріоритетів та визначити специфічні риси економічної структури кожної країни.

— Південна Корея продемонструвала поступове скорочення частки сільського господарства з 2 % до 1,6 %, а також зменшення питомої ваги промисловості з 34,15 % до 31,59 %. Водночас частка сфери послуг зросла з 55,58 % до 58,42 %. Така тенденція свідчить про подальший перехід країни до постіндустріальної моделі економіки, орієнтованої на інновації, знання та розвиток сектору послуг.

— Сінгапур зберігав стабільно мінімальну частку сільського господарства — приблизно 0,03 %, що є типовим для міста-держави з обмеженими природними ресурсами. Частка промисловості протягом досліджуваного періоду колилася, однак загалом скоротилася з 24,29 % до 22,4 %, тоді як частка сфери послуг зросла з 69,95 % до 72,45 %. Це відповідає статусу Сінгапуру як одного з провідних світових фінансових і логістичних центрів.

— Гонконг характеризується стабільно незначною часткою сільського господарства, яка в останні роки фактично скоротилася до нульового рівня. Одночасно частка промисловості зменшилася з 7,2 % до 6,4 %, тоді як сектор

послуг зріс із 92,7 % до 93,5 %. Це підтверджує домінування у структурі економіки фінансових, торговельних та ділових послуг.

— Тайвань демонстрував відносну стабільність економічної структури: частка сільського господарства утримувалася на рівні близько 1,6 %, а промисловості — у межах 35,2–35,5 %. Частка сфери послуг також залишалася відносно стабільною — приблизно 63 %. Це свідчить про визначальну роль обробної промисловості, передусім виробництва напівпровідників, у забезпеченні економічного розвитку країни.

Для більш наочного порівняння структурних особливостей економік було побудовано діаграму структури ВВП за 2024 рік (рис. 2.4).

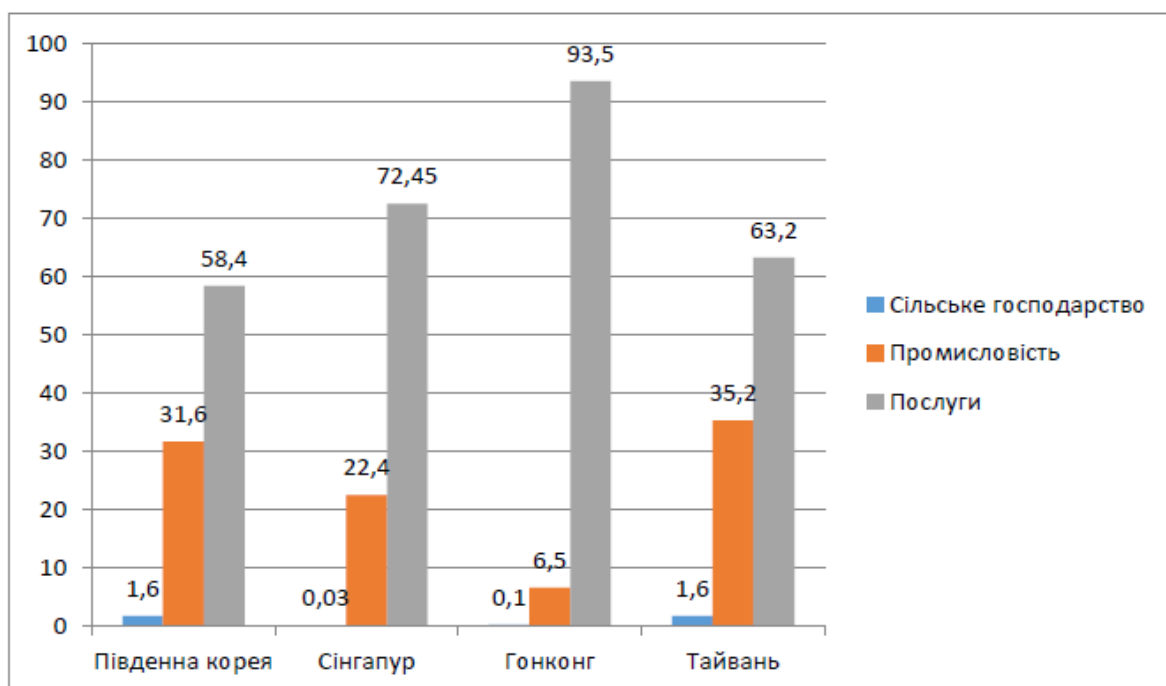

Рис. 2.4 Порівняння структури ВВП за секторами, за 2024 р., %.

Джерело: розроблено автором на основі [33-36]

Таким чином, країни азійських тигрів характеризуються різними моделями економічної структури, що відображають їхні національні пріоритети та сформовані конкурентні переваги. Південна Корея і Тайвань зберігають потужну промислову основу економіки, тоді як Сінгапур та Гонконг переважно

орієнтуються на розвиток сектору послуг. Саме ці структурні особливості значною мірою визначають рівень їхньої стійкості до глобальних економічних трансформацій і перспективи подальшого економічного розвитку.

Наступним етапом дослідження став аналіз зовнішньоекономічної діяльності, яка має визначальне значення для функціонування економік азійських тигрів. Високий рівень інтегрованості у світову економічну систему, орієнтація на міжнародну торгівлю та експортно-орієнтована модель розвитку виступають одними з основних чинників їхнього економічного зростання.

З метою оцінки динаміки зовнішньої торгівлі було проведено аналіз обсягів експорту та імпорту товарів і послуг упродовж 2015–2024 років. Зокрема, на рисунку 2.5 представлено динаміку експорту товарів і послуг, тоді як рисунок 2.6 відображає зміни обсягів імпорту за відповідний період.

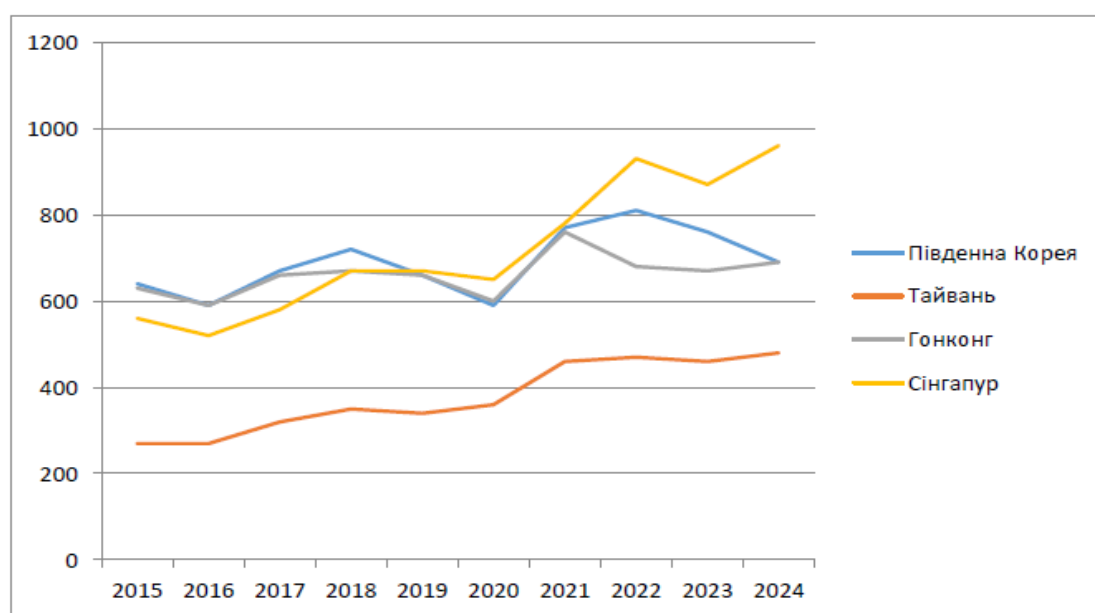

Рис 2.5 Динаміка експорту товарів та послуг, за 2015 – 2024 рр., млрд дол. США

Джерело: розроблено автором на основі [37-40]

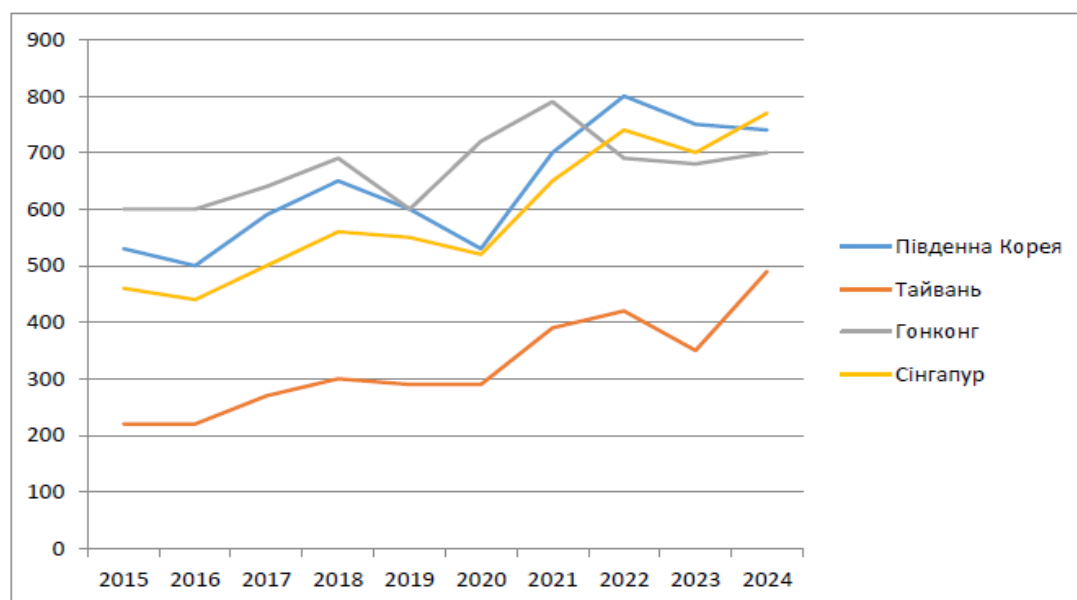

Рис. 2.6 Динаміка імпорту товарів та послуг, за 2015 – 2024 рр., млрд дол. США

Джерело: розроблено автором на основі [41-43]

Отже, упродовж 2015–2024 років економіки всіх досліджуваних держав перебували під впливом глобальних економічних трансформацій. Південна Корея зберігала позитивне сальдо зовнішньої торгівлі та, незважаючи на окремі періоди уповільнення, продовжувала залишатися конкурентоспроможною у сфері експорту високотехнологічної продукції. Водночас економіка країни виявляє високу чутливість до змін цін на енергоносії та коливань зовнішнього попиту [44].

Сінгапур стабільно характеризувався переважанням експорту над імпортом, особливо у 2021–2022 роках, що значною мірою пояснюється його роллю регіонального логістичного та торговельного центру. Основними джерелами економічного зростання виступали реекспорт, торгівля паливно-енергетичними ресурсами та електронною продукцією [45].

Для Гонконгу характерною залишалася відносно збалансована структура зовнішньої торгівлі, однак його значення як міжнародного транзитного центру

поступово знижувалося під впливом геополітичної напруги у взаєминах із Китай та трансформації глобальних ланцюгів постачання .

Тайвань демонстрував стабільний профіцит торговельного балансу, найвищі показники якого були зафіксовані у 2024 році. Разом із тим у 2023 році відбулося суттєве скорочення обсягів як експорту, так і імпорту, що було зумовлено зниженням зовнішнього попиту та уповільненням темпів розвитку світової економіки [46].

Для більш детального дослідження торговельної спеціалізації цих держав у таблиці 2.2 (додаток Б) наведено ТОП-5 експортних та імпортних товарів азійських тигрів у 2024 році.

Загалом усі чотири економіки характеризуються високим рівнем технологічного розвитку та глибокою інтегрованістю у світову економіку через виробництво й експорт продукції з високою доданою вартістю. Спільною рисою для них є значна залежність від зовнішніх ринків як у сфері імпорту сировини та енергоресурсів, так і щодо експорту готової продукції, насамперед електроніки, машинобудівної продукції та оптичних приладів.

Наступний етап дослідження був присвячений оцінці макроекономічної стабільності. На рисунку 2.7 представлено показники інфляції та рівня безробіття у 2024 році.

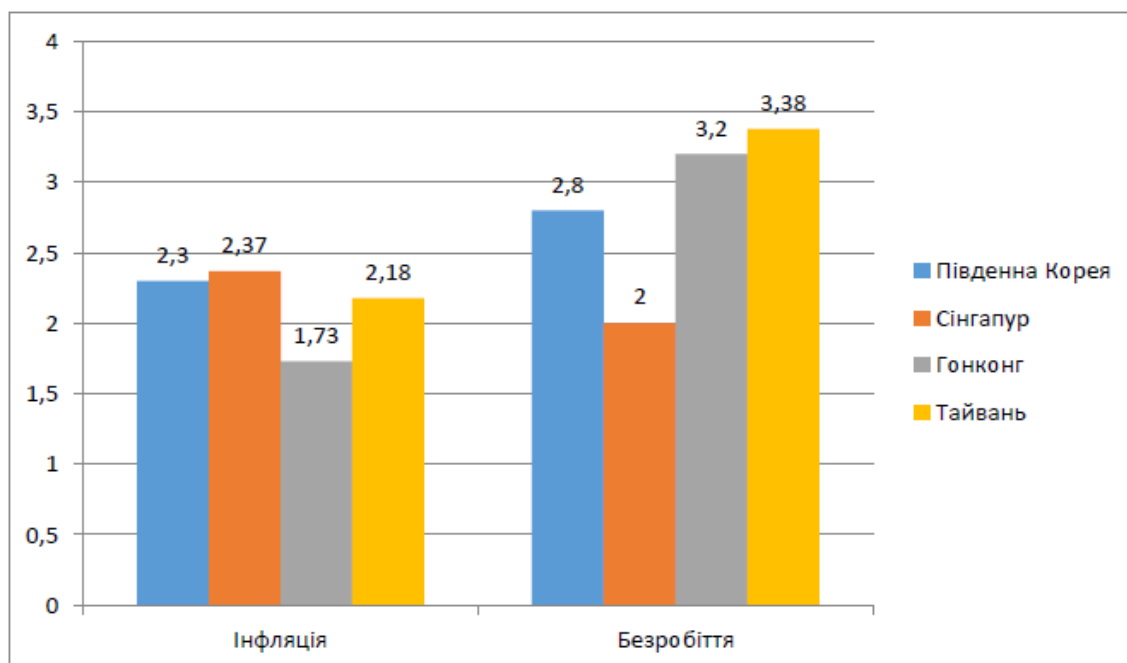

Рис. 2.7 Порівняння інфляції та безробіття, за 2024 р., %

Джерело: розроблено автором на основі [47-49]

У 2024 році економіки азійських тигрів функціонували в умовах загострення глобальних торговельних суперечностей, підвищення вартості життя та посилення інфляційного тиску. Незважаючи на це, Південна Корея, Сінгапур та Гонконг змогли відносно успішно адаптуватися до зазначених викликів, що дозволило їм зберегти стабільні макроекономічні показники.

Особливо варто виокремити Сінгапур, який серед досліджуваних країн продемонстрував найнижчий рівень безробіття. Це свідчить про високу ефективність функціонування ринку праці та значну стійкість економіки до зовнішніх економічних шоків.

Водночас Тайвань перебував у більш складних економічних умовах порівняно з іншими державами регіону. Основними чинниками цього стали зростання цін на енергоносії та негативний вплив глобальних торговельних конфліктів.

Наступний етап дослідження було присвячено аналізу інвестиційної складової економічного розвитку азійських тигрів. Зокрема, на рисунку 2.8 наведено обсяги прямих іноземних інвестицій, які відображають рівень довіри міжнародних інвесторів до економік досліджуваних країн.

Водночас рисунок 2.9 відображає частку інвестицій у структурі ВВП, що дозволяє оцінити рівень внутрішньої інвестиційної активності та її значення для забезпечення економічного зростання.

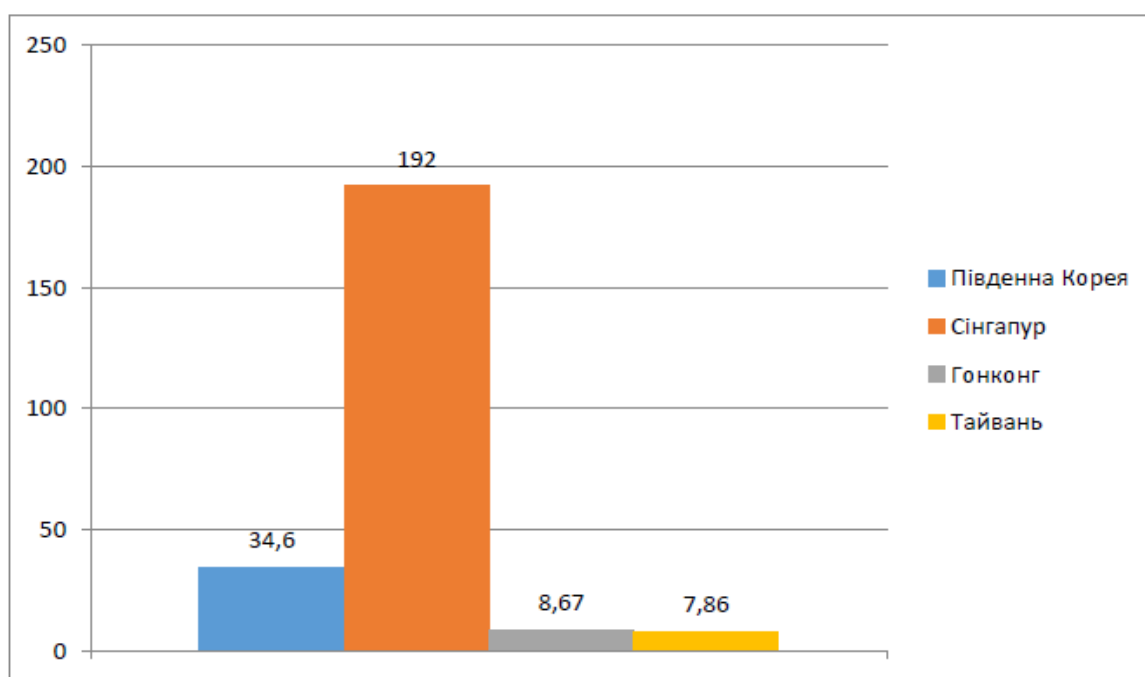

Рис. 2.8 Прямі іноземні інвестиції за 2024 рік., млрд дол. США

Джерело: розроблено автором на основі [50-53]

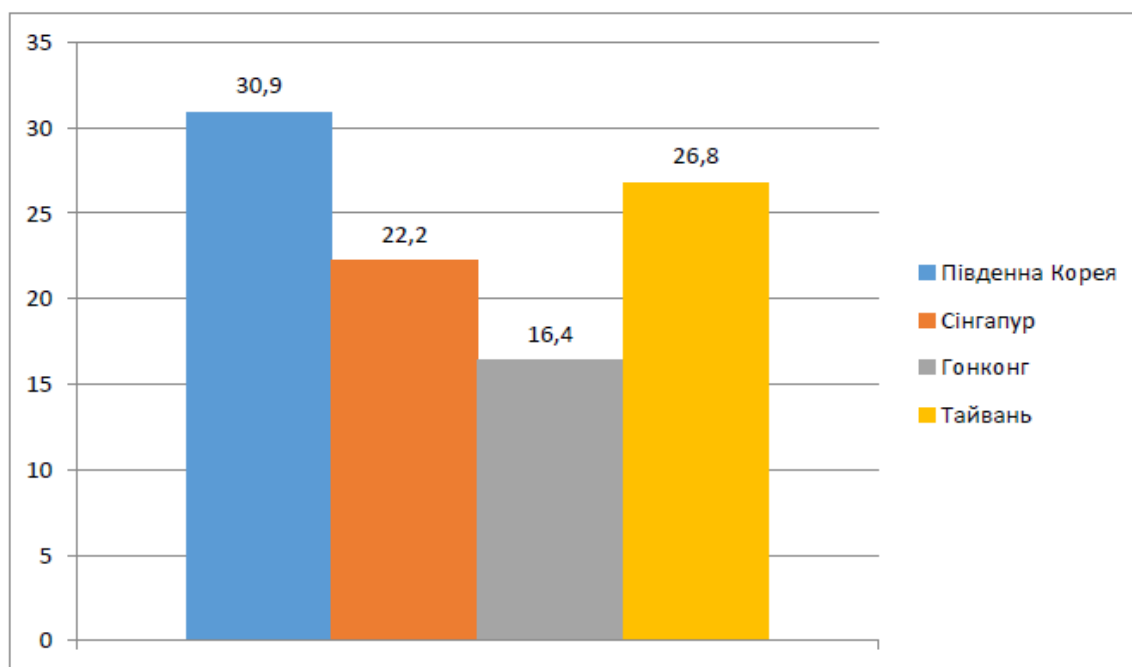

Рис. 2.9 Частка інвестицій у ВВП на грудень 2024 року, %

Джерело: розроблено автором на основі [54-57]

Проведений аналіз свідчить, що у 2024 році найбільші обсяги прямих іноземних інвестицій серед азійських тигрів були зафіксовані у Сінгапур — близько 192 млрд дол. США. Такий результат зумовлений сприятливим інвестиційним кліматом, високим рівнем розвитку фінансового сектору та концентрацією високотехнологічних виробництв. Високі показники також були характерні для Південна Корея, де обсяг прямих іноземних інвестицій досяг 34,6 млрд дол. США, що значною мірою пояснюється активним розвитком галузей напівпровідників і біотехнологій.

Натомість Гонконг (8,67 млрд дол. США) та Тайвань (7,86 млрд дол. США) продемонстрували нижчі показники залучення іноземного капіталу. Однією з основних причин цього стали політичні ризики та посилення геополітичної напруги.

Аналіз частки інвестицій у структурі ВВП засвідчив, що найвищий рівень внутрішнього інвестування характерний для Південна Корея (30,9 %) та Тайвань (26,8 %). У Сінгапур цей показник становив 22,2 %, тоді як у Гонконг

— лише 16,4 %. Такі відмінності свідчать про існування різних моделей економічного розвитку: для Південної Кореї та Тайваню характерна орієнтація на індустріалізацію і модернізацію виробництва, Сінгапур переважно зосереджується на міжнародних фінансових потоках, тоді як економіка Гонконгу значною мірою базується на реекспорті та характеризується нижчим рівнем внутрішньої інвестиційної активності.

З метою поглибленого аналізу структури прямих іноземних інвестицій додатково було досліджено країни походження капіталу. У таблиці 2.1 наведено ТОП-5 країн-інвесторів у Південна Корея, Сінгапур, Гонконг та Тайвань у 2024 році. Це дало змогу оцінити основні джерела надходження капіталу та визначити зовнішньоекономічні зв'язки, які відіграють важливу роль у стимулюванні інвестиційної активності цих економік.

Таблиця 2.1

Топ країн-інвесторів до азійських тигрів у 2024 рік

ТОП	Південна Корея	Сінгапур	Гонконг	Тайвань
1	Японія	США	Китай	Нідерланди
2	Китай	Об'єднане Королівство	США	США
3	США	Японія	Франція	Китай
4	ЄС	Китай	Об'єднане Королівство	ЄС
5	Сінгапур	Ірландія	Сінгапур	Сінгапур

Джерело: розроблено автором на основі [51]

Інвестиційне середовище азійських тигрів характеризується диверсифікованою структурою джерел капіталу та високим рівнем довіри з боку провідних економік світу. Основними інвесторами для Південна Корея, Сінгапур, Гонконг та Тайвань залишаються такі світові економічні центри, як США, Японія, Китай, країни Європейський Союз, а також Сінгапур як один із провідних фінансових центрів регіону.

Подібна структура інвестиційних потоків сприяє технологічній модернізації економік, розвитку інфраструктури, розширенню експортного

потенціалу та активному впровадженню інновацій. Водночас диверсифікація джерел капіталу дозволяє мінімізувати ризики надмірної залежності від окремих зовнішньоекономічних партнерів і забезпечує вищий рівень стійкості економік до глобальних економічних та політичних змін.

2.2 Етапи економічної трансформації країн «азійських тигрів»

Стрімке економічне зростання країн азійських тигрів стало наслідком послідовного впровадження економічних реформ, здатності швидко адаптуватися до глобальних змін та ефективного державного регулювання. Для глибшого розуміння масштабів економічних трансформацій, що відбувалися у цих державах, доцільно простежити основні етапи їхнього розвитку — від початкової індустріалізації та формування експортно-орієнтованої моделі економіки до перетворення на потужні високотехнологічні та фінансові центри світового значення.

У таблиці 2.2 узагальнено ключові етапи економічного розвитку, які стали підґрунтям формування феномену азійських тигрів та забезпечили їхню успішну інтеграцію у світову економіку.

На момент здобуття незалежності у 1948 році Південна Корея залишалася економічно слабкою державою з переважно аграрною структурою господарства, тоді як основні промислові потужності та значна частина енергетичної інфраструктури були зосереджені на території Північна Корея. Додатковим чинником економічної кризи стала Корейська війна 1950–1953 років, яка спричинила масштабні руйнування та тривалий період повільного відновлення економіки.

Таблиця 2.2

Порівняння ключових економічних етапів розвитку азійських тигрів

Країна	Період	Економічні етапи розвитку
Південна Корея	1960-ті роки	Зосередження на поєднанні державного планування та приватного підприємництва. Розвиток легкої промисловості. Зосередження на експортно-орієнтованій моделі.
	1970-ті роки	Розвиток важкої промисловості.
	1980 – 1990-ті роки	Перехід до демократії. Виробництво електроніки та автомобілів.
	Після 1996 року	Розвиток ІТ та високих технологій.
Сінгапур	1960-ті роки	Створення Ради з питань житлового будівництва та розвитку. Зосередження на трудомісткій індустріалізації. Перша промислова революція.
	1960-ті роки	Розвиток електронної промисловості.
	1970-ті роки	Зосередження на експортно-орієнтованій моделі. Залучення прямих іноземних інвестицій. Модернізація економіки з недорогих, трудомістких галузей до кваліфікованих робочих місць та підприємств з вищою доданою вартістю. Розвиток індустрії точного машинобудування.
	1980-ті роки	Запровадження нової національної економічної стратегії. Друга промислова революція. Диверсифікація економічної діяльності. Розвиток хімічної промисловості.
	1990-ті – 2000-ті роки	Розвиток науково-дослідницької та біомедичної діяльності.
Гонконг	1950-ті роки	Початок індустріалізації, що супроводжувалася збільшенням малих та середніх підприємств. Розвиток текстильної промисловості. Зосередження на експортно-орієнтованій моделі.
	1960-ті роки	Перехід до трудомісткого виробництва. Розвиток не за класичними моделями державного втручання в економіку (як у інших тигрів), а навпаки — спираючись на вільний ринок.
	1970 – 1997 роки	Перехід до економіки комерційний та фінансових послуг. Перенесення виробництва на материк, через дешеву робочу силу.
	1997 – 2002 роки	Розвиток торговельних та інвестиційних зв'язків з КНР.
Тайвань	1950-ті роки	Політика імпортозаміщення для відновлення економіки. Розвиток легкої промисловості.
	1960 – 1970-ті роки	Зосередження на експортно-орієнтованій моделі. Впровадження режимів сприяння експорту.
	1980-ті роки	Переорієнтування економіки на високотехнологічне виробництво.
	1990-ті – 2000-ті роки	Реформування фінансового сектора, дерегуляція та технологічні інновації.

Джерело: розроблено автором на основі [58-61]

Проте упродовж 1961–1996 років країна пройшла етап стрімкої економічної трансформації та перетворилася на потужну індустріальну державу. У цей період темпи економічного зростання були одними з найвищих

у світі. За правління військового уряду Пак Чон Хі державна економічна політика була спрямована на прискорену індустріалізацію шляхом поєднання державного планування з розвитком приватного підприємництва. Через обмеженість природних ресурсів країна зробила ставку на дешеву, освічену та дисципліновану робочу силу, орієнтуючи виробництво насамперед на зовнішні ринки.

На початкових етапах розвитку пріоритетними галузями були текстильна та взуттєва промисловість, однак у подальшому акцент поступово змістився на металургію, важке машинобудування, суднобудування та нафтохімічну промисловість у 1970-х роках, а у 1980-х — на виробництво електроніки й автомобілів. Важливе значення для створення передумов економічного прориву мали земельна реформа та розвиток системи освіти у 1948–1961 роках під керівництвом І Сон Ман. Водночас саме політика прискореної індустріалізації, реалізована урядами Пак Чон Хі та Чун Ду Хван, стала основою економічного дива країни.

Індустріальний розвиток Південної Кореї значною мірою ґрунтувався на співпраці держави з великими промислово-фінансовими конгломератами — чеболями. Навіть після переходу країни до демократичної моделі наприкінці 1980-х років ця система значною мірою збереглася. Збільшення рівня заробітної плати та підсилення ролі робітничого класу сприяли поступовому переходу економіки до більш капіталомістких і технологічно складних виробництв.

У 1996 році Південна Корея приєдналася до Організації економічного співробітництва та розвитку, одержавши міжнародне визнання як розвинена держава. Хоча рівень життя населення все ще поступався країнам Північна Америка, Західна Європа та Японія, економічний розрив суттєво скоротився. Після 1996 року темпи економічного розвитку дещо уповільнилися, однак країна змогла перейти від моделі запозичення технологій до створення власних інноваційних рішень [58].

Для Сінгапуру початковий етап економічного розвитку також характеризувався високим рівнем безробіття, що зумовило спрямування державної політики на трудовістю індустріалізацію у 1960-х роках. Важливе значення у цьому процесі мав промисловий район Джуронг, де було створено підприємства з виробництва одягу, текстилю, іграшок, дерев'яних виробів та іншої продукції легкої промисловості. Саме цей період отримав назву «Першої промислової революції» Сінгапуру.

Головним завданням економічної політики було швидке створення робочих місць та стимулювання економічного розвитку. Уже до середини 1970-х років виробничий сектор посів провідне місце у структурі ВВП, що засвідчило успішний перехід держави до індустріальної моделі економіки.

Усвідомлюючи обмеженість внутрішнього ринку та дефіцит природних ресурсів, уряд активно залучав іноземний капітал і сприяв інтеграції країни у світову економіку. Згодом економічна політика була переорієнтована на розвиток високотехнологічних та капіталомістких виробництв. Значні інвестиції сприяли формуванню потужної електронної промисловості та виробництва високотехнологічної продукції.

Важливим компонентом економічної стратегії стало формування кваліфікованої робочої сили шляхом підготовки технічних спеціалістів, інженерів та управлінських кадрів. У 1980-х роках, реагуючи на виклики глобалізації, Сінгапур реалізував нову економічну стратегію, відому як «Друга промислова революція», що визначала перехід до капіталомістких виробництв та активного розвитку сфери послуг.

Після економічної рецесії 1985 року уряд дійшов висновку про необхідність диверсифікації економіки. Унаслідок цього Сінгапур почав активно розвиватися як міжнародний діловий центр, орієнтований на фінансові, освітні, медичні, інформаційні та технологічні послуги. У 1990-х роках економічна стратегія країни була переорієнтована на формування інноваційної

моделі розвитку, основу якої становили знання, науково-дослідна діяльність та технологічні розробки [59].

У 1950-х роках економіка Гонконг ґрунтувалася переважно на текстильній промисловості, однак уже у 1960-х роках розпочалася поступова диверсифікація виробництва у напрямі розвитку галузей одягу, електроніки, пластмас та інших трудомістких виробництв, орієнтованих на експорт. Економічний розвиток Гонконгу мав низку особливостей, які відрізняли його від інших моделей індустріалізації країн Східної Азії.

Однією з ключових рис стало те, що індустріалізація супроводжувалася не концентрацією виробництва у великих корпораціях, а активним розвитком малого і середнього бізнесу. Окрім цього, уряд почав реалізовувати цілеспрямовану промислову політику лише наприкінці 1960-х років. Це пояснювалося як необхідністю вирішення соціальних проблем, спричинених значними потоками іммігрантів, так і орієнтацією влади на принципи вільного ринку.

Виходячи з цього, модель економічного розвитку Гонконг суттєво відрізнялася від класичної моделі азійських тигрів, для якої були характерні активне державне втручання та домінування великих корпорацій. Основу економічної системи Гонконгу становили низький рівень оподаткування, свобода торгівлі, мінімальне державне регулювання ринку праці й відсутність значного державного боргу.

Водночас уряд опосередковано стимулював розвиток промислового сектору через реалізацію програм державного житлового будівництва, що дозволяло стримувати зростання вартості життя та підтримувати конкурентні переваги дешевої робочої сили. Значна увага приділялася і розвитку освітньої системи: упродовж 1954–1961 років було створено понад 300 тис. нових місць у початкових школах.

Новий етап економічного розвитку Гонконг розпочався після проголошення політики «відкритих дверей» у Китай наприкінці 1978 року під керівництвом Ден Сяо-Пін. Активізація зовнішньої торгівлі та інвестиційних процесів у Китаї сприяла поглибленню економічної інтеграції Гонконгу з материковою частиною країни. У цей період Гонконг фактично перетворився на один із ключових фінансових і торговельних центрів для китайської економіки.

Паралельно гонконгські підприємства почали переносити трудомісткі виробництва на материкову територію Китаю з метою використання недорогої робочої сили. Після 1997 року значно зросли інвестиції у фінансовий сектор, туризм та роздрібну торгівлю. Саме у 1997 році була реалізована концепція «одна країна — дві системи», відповідно до якої Гонконг зберіг окрему валютну та економічну систему, а також автономію у сфері торгівлі й фінансів. Разом із тим економіка Гонконгу зазнала суттєвого негативного впливу Азійська фінансова криза 1997 року [60].

Стрімке економічне зростання Тайвань розпочалося наприкінці 1950-х років і супроводжувалося швидкою індустріалізацією. Країна стала відомою як виробник недорогих промислових товарів для експорту, виробництво яких здійснювалося переважно мережею малих підприємств, об'єднаних системою субпідрядів.

Післявоєнний розвиток Тайваню традиційно пояснюється поєднанням кількох чинників: обмеженістю земельних ресурсів, змінами кон'юнктури зовнішніх ринків та активною державною економічною політикою. У 1950-х роках країна реалізовувала стратегію імпортозаміщення, спрямовану на захист внутрішнього виробництва за допомогою тарифних бар'єрів і валютного регулювання. Уже у 1960–1970-х роках економічна політика була переорієнтована на стимулювання експорту.

Для підтримки експортно-орієнтованих підприємств створювалися спеціальні зони експортної переробки, у межах яких компанії отримували

пільгові умови діяльності за умови орієнтації виробництва на зовнішні ринки. У 1980-х роках Тайвань почав активно переходити до розвитку високотехнологічних галузей, насамперед електроніки та виробництва напівпровідників.

У 1990–2000-х роках країна закріпила свої позиції як одного зі світових центрів ІТ-індустрії та мікроелектроніки. Проведення фінансових реформ, дерегуляція економіки та активне впровадження технологічних інновацій дозволили Тайваню успішно інтегруватися у глобальні ланцюги створення доданої вартості [61].

Важливим чинником успіху азійських тигрів став високий рівень інвестицій у систему освіти. Усі чотири держави послідовно розвивали освітню сферу — від початкової школи до університетської підготовки — приділяючи особливу увагу точним наукам, інженерії та технологіям. Це забезпечило формування висококваліфікованої робочої сили та створило підґрунтя для подальшого інноваційного розвитку економік (рис. 2.10).

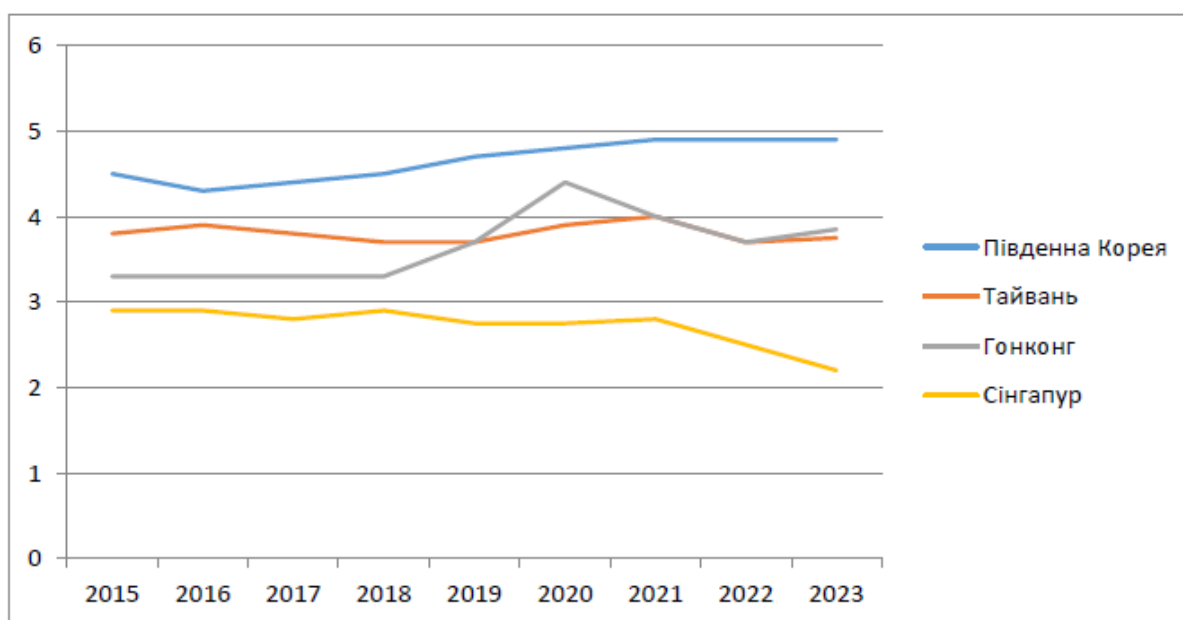

Рис. 2.10 Освітні витрати у % до ВВП, за 2015 – 2023 рр.

Джерело: розроблено автором на основі [62]

Отже, показники всіх досліджуваних держав свідчать про відносно стабільний рівень фінансування освітньої сфери, хоча в останні роки простежується тенденція до його незначного скорочення. Водночас у порівнянні з 1970–1990-ми роками сучасні обсяги витрат на освіту є значно вищими. У період становлення економік азійських тигрів фінансування освіти переважно не перевищувало 2–3 % ВВП, за винятком окремих років, коли уряди реалізовували спеціальні програми підтримки освітнього сектору. Зокрема, у Південна Корея у 1982 році цей показник досяг 6,3 % ВВП, а у Сінгапур у 1983 та 2003 роках — близько 4 %.

Сучасні тенденції засвідчують суттєве підвищення ролі освіти як одного з пріоритетних напрямів економічного розвитку. Саме формування людського капіталу стало важливою передумовою технологічної модернізації економік та забезпечення їхньої конкурентоспроможності у глобальному середовищі.

Наступним закономірним етапом після створення ефективної освітньої системи став розвиток технологій та інноваційної інфраструктури, які у XXI столітті перетворилися на ключову основу конкурентних переваг азійських тигрів.

У другій половині трансформаційного періоду ці країни здійснили значний прорив у сфері наукових досліджень і розробок (R&D), що відображено на рисунку 2.11. Додатково у таблиці 2.3 наведено позиції азійських тигрів у Глобальному індексі інновацій, що дозволяє оцінити рівень їхнього технологічного розвитку та інноваційного потенціалу.

Зокрема, Південна Корея та Тайвань стали світовими лідерами за часткою витрат на наукові дослідження у структурі ВВП. Сінгапур сконцентрував значні ресурси на розвитку технопарків, науково-дослідних центрів і цифрової інфраструктури, тоді як Гонконг активно формував сприятливі умови для розвитку стартапів та інноваційного підприємництва.

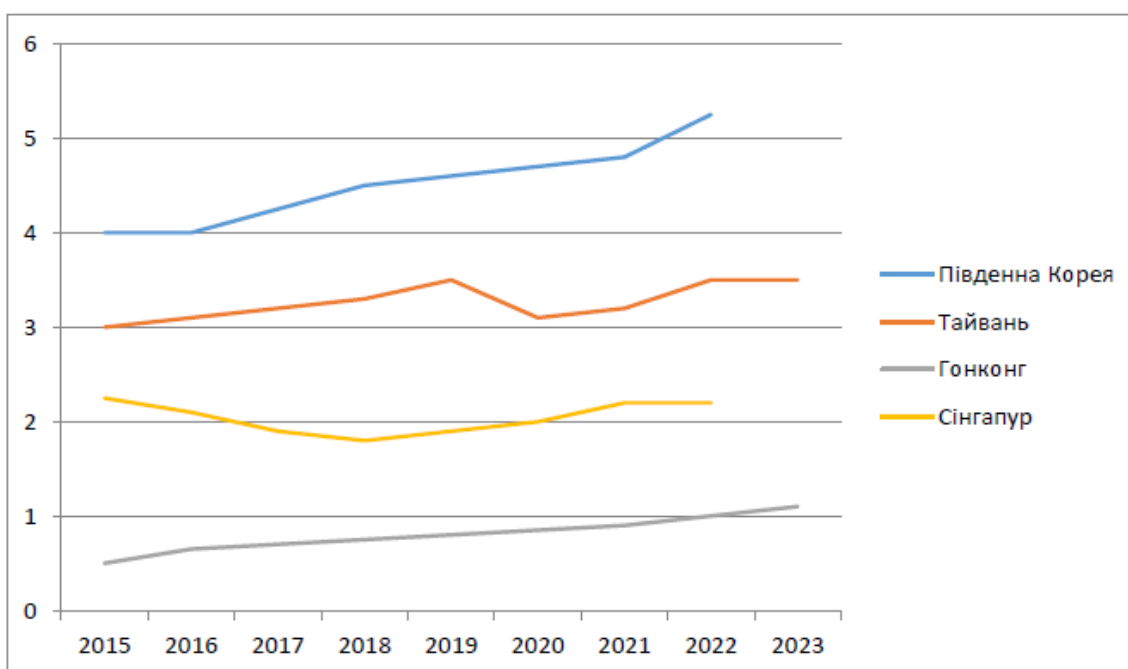

Рис. 2.11 Витрати на наукові дослідження у % до ВВП за 2015 – 2023 рр.

Джерело: розроблено автором на основі [63; 64]

Таблиця 2.3

Індекс інновацій та місце в рейтингу, 2024 рік

Країна	Рейтинг	Індекс інновацій
Південна Корея	4	61,2
Сінгапур	6	60,9
Гонконг	18	50,1
Тайвань	—	—

Джерело: розроблено автором на основі [64; 65]

Провідні позиції у сфері інноваційного розвитку займають Сінгапур та Південна Корея, що свідчить про успішний перехід цих держав від економічної моделі, орієнтованої переважно на виробництво електронної продукції, до розвитку високотехнологічних секторів та ІТ-індустрії. Гонконг демонструє відносно стабільні позиції у міжнародних інноваційних рейтингах, тоді як Тайвань, попри відсутність серед ТОП-25, продовжує активно нарощувати власний інноваційний потенціал, насамперед у галузі мікроелектроніки та виробництва напівпровідників.

Отже, кожна з чотирьох держав, попри відмінності у стартових умовах, моделях економічного розвитку та інструментах державного регулювання, змогла досягти високого рівня економічного розвитку завдяки реалізації стратегічних реформ, експортній орієнтації економіки та послідовному вдосконаленню інституційного середовища.

2.3 Вплив глобальних криз на економічний розвиток азійських тигрів

Упродовж періоду стрімкого економічного розвитку у XX–XXI століттях країни азійських тигрів не лише демонстрували високі темпи економічного зростання, а й стикалися з масштабними внутрішніми та зовнішніми викликами, які суттєво впливали на стабільність їхніх економічних систем.

Найбільш вагомими кризовими явищами для Південна Корея, Сінгапур, Гонконг та Тайвань стали:

- Азійська фінансова криза 1997–1998 років;
- Глобальна фінансова криза 2008 року;
- пандемія COVID-19.

У межах дослідження було розглянуто реакцію цих держав на кризові явища, проаналізовано їхній вплив на економічний розвиток, а також визначено інструменти, що використовувалися для стабілізації економічної ситуації та відновлення темпів економічного зростання. Окрему увагу зосереджено на сучасних викликах, які впливають на економічну стійкість країн регіону.

Першим масштабним випробуванням для економік азійських тигрів у період їх активного розвитку стала Азійська фінансова криза 1997–1998 років. Її початок пов'язують із Таїланд, який після тривалого утримання фіксованого валютного курсу був змушений перейти до режиму вільного плавання національної валюти. Девальвація тайського бата у липні 1997 року спричинила масштабну дестабілізацію фінансової системи країни, а згодом кризові процеси

швидко поширилися на інші держави Східної Азії та міжнародні фінансові ринки.

Найбільш відчутних наслідків зазнали Таїланд, Індонезія та Південна Корея. Для запобігання фінансовому колапсу та відновлення довіри до банківських систем ці держави були змушені звернутися по допомогу до Міжнародний валютний фонд (МВФ) та Світовий банк.

У відповідь на кризу МВФ мобілізував понад 110 млрд дол. США у формі короткострокових кредитів для найбільш постраждалих країн. Надання фінансової допомоги супроводжувалося вимогами щодо проведення структурних реформ, серед яких:

- посилення фіскальної дисципліни;
- реформування фінансового сектору;
- підвищення процентних ставок з метою стабілізації валют;
- підвищення конкурентоспроможності національних економік.

Фінансування антикризових програм здійснювалося спільно Міжнародний валютний фонд, Світовий банк, Азійський банк розвитку, урядами країн Європи, Азійсько-Тихоокеанського регіону та США. Важливу роль також відіграв Федеральний резервний банк США, який сприяв реструктуризації кредитних зобов'язань південнокорейських банків і компаній та підтримував стабілізаційні програми для Таїланду.

Поєднання міжнародної фінансової підтримки та внутрішніх економічних реформ дало змогу постраждалим державам відносно швидко стабілізувати економічну ситуацію та повернутися до траєкторії економічного зростання.

Для оцінки масштабів економічного спаду було сформовано таблицю 2.4, у якій наведено основні макроекономічні показники країн до початку кризи, у період її найбільшого загострення та на етапі економічного відновлення.

Економіки всіх чотирьох азійських тигрів зазнали значних втрат унаслідок фінансової кризи 1997 року. Гонконг зіткнувся з масштабними

спекулятивними атаками на валютний і фондовий ринки, що змусило державні органи здійснювати надзвичайні інтервенції для стабілізації ситуації.

Найбільш вразливою виявилася Південна Корея, де різке зростання зовнішнього боргового навантаження спричинило девальвацію національної валюти на 35–50 %. Водночас фондові ринки Гонконг, Південна Корея та Сінгапур на початковому етапі кризи втратили щонайменше 60 % своєї вартості [19].

Таблиця 2.4

Вплив азійської фінансової кризи 1997 – 1998 рр. на ключові показники

Країна	Рік	Зміна ВВП, %	Інфляція, %	Безробіття, %	Курс національної валюти
Південна Корея	1995 – 1996 рр.	6,2	4	2,6	787,13 KRW
	1997 – 1998 рр.	-5,1	-1,2	7	1707,3 KRW
	1999 – 2001 рр.	11,5	3,5	3,7	1114,47 KRW
Сінгапур	1995 – 1996 рр.	8,3	1,1	2,5	1,41 SGD
	1997 – 1998 рр.	-2,2	-3,6	4,8	1,67 SGD
	1999 – 2001 рр.	9	1,8	3,8	1,73 SGD
Гонконг	1995 – 1996 рр.	5,1	5,8	2,2	7,73 HKD
	1997 – 1998 рр.	-5,9	-4,1	6,3	7,74 HKD
	1999 – 2001 рр.	7,7	-1,8	5,1	7,79 HKD
Тайвань	1995 – 1996 рр.	6,5	3,08	2,1	27,4 TWD
	1997 – 1998 рр.	4,21	0,18	5	34,7 TWD
	1999 – 2001 рр.	6,73	1,25	4	30,8 TWD

Джерело: розроблено автором на основі [66-68]

До 2001 року більшість держав регіону змогли подолати основні наслідки Азійська фінансова криза 1997–1998 років та відновити економічне зростання. Зокрема, Таїланд повністю погасив заборгованість перед Міжнародний валютний фонд вже у 2003 році, тобто на чотири роки раніше від запланованого терміну.

Азійська фінансова криза 1997 року продемонструвала високі ризики накопичення значного зовнішнього боргу в іноземній валюті. Країни-члени Асоціація держав Південно-Східної Азії зіткнулися зі стрімким зростанням

боргового навантаження через зміцнення долара США, до якого були прив'язані їхні національні валюти. Значна частина таких боргів формувалася великими корпораціями, нездатність яких виконувати свої фінансові зобов'язання стала одним із ключових каталізаторів кризи.

Політика жорсткої прив'язки валют до долара США певний час сприяла залученню іноземного капіталу завдяки стабільності валютного курсу. Проте в умовах фінансової кризи така модель зробила економіки особливо вразливими, оскільки держави були змушені витратити обмежені валютні резерви для підтримки національних валют.

Крім того, азійська фінансова криза засвідчила значний вплив так званої «стадної поведінки» фінансових ринків, коли масовий відтік капіталу та панічні настрої інвесторів суттєво поглиблювали фінансову нестабільність і сприяли виникненню кредитної кризи [69].

На відміну від подій 1997 року, під час Глобальна фінансова криза 2008 року азійські тигри вже мали значно кращу макроекономічну підготовку та більш стійкі фінансові системи. Проте їхні економіки все одно зазнали негативного впливу через скорочення зовнішнього попиту, зменшення обсягів експорту та гальмує темпів економічного зростання (табл. 2.5).

Глобальна фінансова криза 2008 року істотно позначилася на економіках азійських тигрів, оскільки їхнє економічне зростання значною мірою залежало від зовнішнього попиту, передусім з боку США. До кінця 2008 року валовий внутрішній продукт усіх чотирьох держав скоротився в середньому приблизно на 15 %, тоді як обсяги експорту зменшилися майже на 50 % у річному вимірі.

Таблиця 2. 5

Вплив глобальної кризи 2008 року на ключові показники

Країна	Рік	Зміна ВВП, %	Інфляція, %	Безробіття, %	Курс національної валюти
Південна Корея	2006 – 2007 рр.	5,8	-0,2	3	918,8 KRW
	2008 – 2009 рр.	0,8	3,6	3,4	1449,6 KRW
	2010 – 2011 рр.	6,8	1,3	3	1115,46 KRW
Сінгапур	2006 – 2007 рр.	9	5,9	4	1,5 SGD
	2008 – 2009 рр.	0,1	-1,4	5,9	1,41 SGD
	2010 – 2011 рр.	14,5	1,1	4,1	1,26 SGD
Гонконг	2006 – 2007 рр.	6,5	3,1	3,6	7,77 HKD
	2008 – 2009 рр.	-2,5	-0,4	5,3	7,75 HKD
	2010 – 2011 рр.	6,8	3,9	3,4	7,78 HKD
Тайвань	2006 – 2007 рр.	6,9	3,5	3,9	31,6 TWD
	2008 – 2009 рр.	-1,6	-0,9	5,9	34,2 TWD
	2010 – 2011 рр.	10,25	1,4	4,4	28,9 TWD

Джерело: розроблено автором на основі [66-68]

Негативний вплив кризи додатково посилювався слабким внутрішнім попитом. Зокрема, у Гонконг обсяги роздрібного товарообігу у 2008 році скоротилися приблизно на 3 %, у Тайвань — на 11 %, а у Сінгапур — на 6 %.

Незважаючи на значні економічні втрати, країни азійських тигрів змогли відносно швидко стабілізувати економічну ситуацію та перейти до етапу відновлення. Однією з головних причин цього стали масштабні державні програми стимулювання економіки, реалізовані в кожній із держав. У результаті вже у 2009 році темпи зростання ВВП перевищили 4 % у всіх досліджуваних економіках. Додатковими чинниками швидкого відновлення стали помірний рівень корпоративної та побутової заборгованості, а також стійкість фінансових систем [19].

Новим масштабним випробуванням для економік азійських тигрів стала пандемія COVID-19, яка спричинила не лише економічну, а й соціальну кризу. У відповідь уряди цих держав застосували широкий спектр антикризових заходів — від програм фінансової підтримки населення та бізнесу до активної цифровізації державних послуг (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

Вплив пандемії COVID-19 на ключові показники

Країна	Рік	Зміна ВВП, %	Інфляція, %	Безробіття, %	Курс національної валюти
Південна Корея	2018 – 2019 рр.	2.2	-0,8	3,7	1228,13 KRW
	2020 – 2021 рр.	-0.7	2,8	3,9	1116,1 KRW
	2022 – 2023 рр.	1.4	1,3	2,9	1426,06 KRW
Сінгапур	2018 – 2019 рр.	1.3	3,6	3,1	1,38 SGD
	2020 – 2021 рр.	-3.9	-2,4	4,6	1,34 SGD
	2022 – 2023 рр.	1.1	13,5	3,6	1,37 SGD
Гонконг	2018 – 2019 рр.	2.8	3,7	2,9	7,76 HKD
	2020 – 2021 рр.	-6.5	0,6	5,8	7,83 HKD
	2022 – 2023 рр.	3.3	2,8	2,9	31,39 TWD
Тайвань	2018 – 2019 рр.	2.91	1,35	3,71	31,39 TWD
	2020 – 2021 рр.	6.72	-0,24	4,76	27,67 TWD
	2022 – 2023 рр.	2.68	2,95	3,71	31,95 TWD

Джерело: розроблено автором на основі [66-68]

Гонконг, Тайвань та Сінгапур змогли оперативно відреагувати на пандемію завдяки попередньому досвіду боротьби з епідеміями SARS і MERS у 1990-х та 2000-х роках. Це дозволило їм швидше адаптувати системи охорони здоров'я та механізми державного управління до нових умов.

Усі три уряди почали впроваджувати протиепідемічні заходи ще до офіційного оголошення Всесвітньої організації охорони здоров'я надзвичайної ситуації у сфері охорони здоров'я міжнародного значення 12 лютого 2020 року та визнання COVID-19 пандемією 11 березня 2020 року.

Попередній досвід боротьби з епідеміями SARS і MERS був ефективно використаний у процесі реагування на нову кризу. Дії урядів характеризувалися оперативністю, високим рівнем координації та належною інформаційною підтримкою, що дозволило мінімізувати негативні наслідки пандемії та реалізувати результативні антикризові заходи.

Тайвань зміг стримати поширення вірусу всередині країни не лише завдяки профілактичним обмеженням, а й через активну мобілізацію

громадянського суспільства та партнерську взаємодію між державою і населенням [69]. Важливу роль відігравали механізми колективного інтелекту та краудсорсингу, які використовувалися для координації дій, поширення інформації та підтримки управлінських рішень. Такий підхід забезпечив Тайваню один із найкращих показників контролю пандемії у світі .

У Гонконг політичні суперечності не стали перешкодою для суспільної консолідації. Опозиційні сили активно долучалися до подолання наслідків пандемії, зокрема організовували імпорту та розповсюдження захисних масок серед населення, використовуючи наявні демократичні механізми та громадські ініціативи.

Сінгапур, своєю чергою, реалізовував антикризову політику більш автономно та централізовано, що забезпечило високу ефективність управлінських рішень і швидке реагування на виклики пандемії [69].

Південна Корея також продемонструвала один із найефективніших підходів до боротьби з COVID-19. На відміну від багатьох інших держав, країна не запроваджувала жорстких локдаунів, натомість основний акцент було зроблено на масовому тестуванні населення, системах відстеження контактів інфікованих осіб та їх ізоляції. Уряд оперативно впровадив цифрові системи моніторингу, мобільні застосунки для інформування громадян про можливі контакти з хворими, а також забезпечив відкритий доступ до інформації про осередки поширення вірусу [71].

Окрім зазначених криз, країни азійських тигрів сьогодні стикаються з низкою нових викликів, які можуть негативно впливати на подальші темпи їхнього економічного розвитку (табл. 2.7). Серед основних проблем доцільно виокремити демографічне старіння населення, посилення геоекономічної напруги у світі, а також дефіцит кваліфікованої робочої сили.

Таблиця 2.7

Основні виклики економічного зростання для азійських тигрів

Виклики	Можливі наслідки	Механізми їх подолання та запобігання
Старіння нації	Зменшення кількості працездатного населення. Зростання навантаження на пенсійну та медичну системи.	Підвищення пенсійного віку. Стимулювання участі літніх людей у ринку праці. Проведення демографічної політики для підвищення народжуваності (субсидії, пільги, підтримка сімей).
Вплив торговельних війн (США – Китай)	Зниження експорту до США. Перенесення виробництва в інші регіони (до В'єтнаму, Індонезії, Індії). Зменшення попиту на товари через санкції та торговельні обмеження.	Диверсифікація торговельних партнерів (зокрема, Південно-Східна Азія, ЄС). Розвиток внутрішнього ринку. Підтримка інновацій та високотехнологічного експорту. Інвестиції в професійну освіту та перекваліфікацію.
Дефіцит робочої сили, як наслідок міграції	Зростання витрат на оплату праці. Зниження конкурентоспроможності виробництва. Залежність від мігрантів у ключових секторах.	Зміна трудового законодавства для залучення висококваліфікованих мігрантів. Інвестиції в професійну освіту та перекваліфікацію. Автоматизація рутинних процесів на виробництві. Політика утримання молоді всередині країни через створення якісних робочих місць.

Джерело: розроблено автором на основі [71]

На нинішньому етапі зазначені виклики ще не становлять критичної загрози для економік азійських тигрів, однак уже сьогодні вони чинять стримувальний вплив на темпи їхнього подальшого розвитку. Водночас за відсутності своєчасного реагування та ефективних механізмів адаптації ці фактори у перспективі можуть спричинити суттєві негативні наслідки для економічної стабільності та конкурентоспроможності держав.

Однією з найбільш актуальних проблем є демографічне старіння населення, яке супроводжується зниженням рівня народжуваності та збільшенням середньої тривалості життя (рис. 2.12). Така тенденція може призвести до скорочення чисельності працездатного населення, загострення дефіциту робочої сили, посилення навантаження на системи соціального забезпечення, а також зростання державних витрат на медичне обслуговування та пенсійне забезпечення.

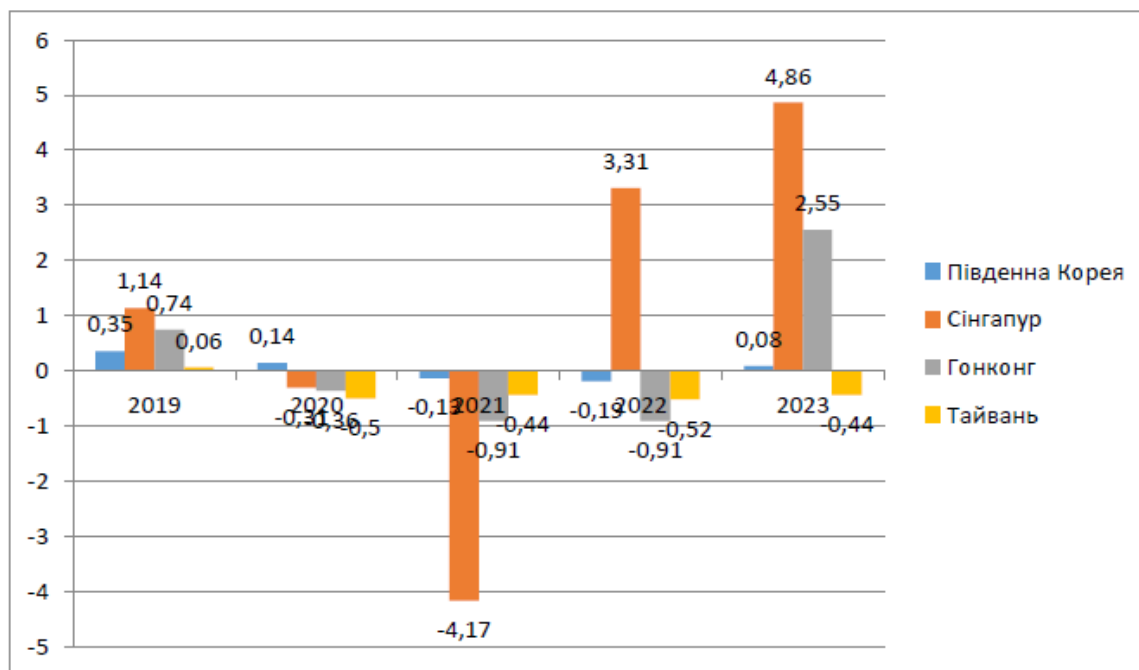

Рис. 2.12 Приріст населення за 2019 – 2023 рр., %

Джерело: розроблено автором на основі [72; 73]

Тенденції останніх років свідчать про наявність певних відмінностей у демографічному розвитку країн азійських тигрів. Зокрема, Сінгапур демонструє поступове покращення демографічних показників завдяки ефективній міграційній політиці, яка використовується як інструмент компенсації природного скорочення населення. У Гонконг також спостерігається часткове відновлення рівня народжуваності після завершення пандемічних обмежень.

Водночас Південна Корея та Тайвань продовжують стикатися з гострими демографічними проблемами, що актуалізує необхідність реалізації комплексних демографічних реформ та вдосконалення соціальної політики.

Отже, попри високий рівень економічного розвитку та значну конкурентоспроможність на світових ринках, подальші перспективи зростання азійських тигрів значною мірою залежатимуть від їхньої здатності адаптуватися до сучасних викликів через проведення структурних реформ, впровадження інноваційних рішень та формування ефективної соціально-економічної політики.

Висновки до розділу

У результаті проведеного дослідження було розглянуто особливості економічного розвитку азійських тигрів — Південної Кореї, Сінгапуру, Гонконгу та Тайваню, а також окреслено ключові чинники їхнього економічного успіху й сучасні виклики подальшого розвитку. Встановлено, що стрімке економічне зростання цих держав стало результатом поєднання ефективної державної політики, експортно-орієнтованої моделі розвитку, активного залучення іноземних інвестицій, індустріалізації та впровадження інноваційних технологій.

Проведений аналіз макроекономічних показників засвідчив, що економіки азійських тигрів характеризуються високим рівнем інтегрованості у світову економіку, значною залежністю від зовнішньої торгівлі та спеціалізацією на виробництві продукції з високою доданою вартістю. Водночас кожна країна сформувала власну модель економічного розвитку: Південна Корея та Тайвань зосередилися на розвитку промисловості та високотехнологічного виробництва, тоді як Сінгапур і Гонконг стали провідними фінансовими, логістичними та сервісними центрами.

Дослідження історичних етапів трансформації економік показало, що важливе значення у розвитку азійських тигрів мали структурні реформи, інвестиції в освіту, підтримка науки і технологій, а також формування сприятливого інвестиційного середовища. Значна увага приділялася розвитку людського капіталу, що стало основою переходу від трудомісткого виробництва до інноваційної економіки знань.

Окрему увагу було приділено аналізу впливу глобальних криз на економіки азійських тигрів. Встановлено, що Азійська фінансова криза 1997–1998 років, Глобальна фінансова криза 2008 року та пандемія COVID-19 стали серйозними випробуваннями для цих держав. Проте завдяки ефективній державній політиці, високому рівню інституційного розвитку та здатності

швидко адаптуватися до змін країни змогли відносно швидко стабілізувати економічну ситуацію та відновити економічне зростання.

Разом із тим було визначено низку сучасних викликів, які можуть негативно впливати на подальший розвиток азійських тигрів. До них належать демографічне старіння населення, зниження рівня народжуваності, дефіцит кваліфікованої робочої сили, посилення геоекономічної напруги та залежність від глобальних ринків. У зв'язку з цим подальші перспективи економічного зростання азійських тигрів значною мірою залежатимуть від здатності урядів реалізовувати структурні реформи, стимулювати інноваційний розвиток та забезпечувати ефективну соціально-економічну політику.

РОЗДІЛ 3. ДОСВІД АЗІЙСЬКИХ ТИГРІВ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ ДЛЯ ЕКОНОМІЧНОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ

3.1 Перспективи індустріалізації України на основі досвіду азійських тигрів

Досвід економічного розвитку азійських тигрів переконливо засвідчує ефективність експортно-орієнтованої моделі, що ґрунтується на поєднанні активної індустріалізації, державного регулювання економіки та стимулювання експорту. Для України використання окремих елементів такої моделі може стати перспективним напрямом економічного розвитку, оскільки країна прагне посилити свою конкурентоспроможність на світових ринках і забезпечити стабільне довгострокове економічне зростання.

Сутність експортно-орієнтованої моделі розвитку полягає у стимулюванні виробництва конкурентоспроможної продукції з високою доданою вартістю, орієнтованої на зовнішні ринки. З метою оцінки можливостей адаптації цієї стратегії до українських реалій було здійснено порівняння основних характеристик економічного розвитку України та Південна Корея на початковому етапі її економічної трансформації [74].

Порівняльний аналіз дає змогу визначити ключові фактори, які доцільно враховувати при формуванні сучасної стратегії економічного розвитку України, а також оцінити потенціал застосування адаптованої моделі розвитку азійських тигрів. Саме Південну Корею обрано як приклад для дослідження, оскільки вона вважається одним із найуспішніших прикладів реалізації експортно-орієнтованої моделі розвитку. Ця країна змогла не лише подолати бідність і економічну відсталість, а й трансформуватися з держави, яка потребувала міжнародної допомоги, у високорозвинену економіку та одного з міжнародних донорів.

Як і сучасна Україна, Південна Корея у 1960-х роках стикалася з масштабними руйнуваннями інфраструктури, втратою значної частини енергетичних потужностей та необхідністю фактично повного економічного відновлення в умовах дефіциту внутрішніх ресурсів.

Серед основних спільних рис економічного становища України та Південної Кореї на початкових етапах розвитку доцільно виокремити:

- залежність від зовнішньої фінансової допомоги;
- переважно аграрний характер економіки;
- низький рівень заощаджень населення;
- високий рівень корупції у політичній системі;
- наявність постійної військової загрози з боку сусідньої держави;
- недостатній розвиток експорту або його сировинну спрямованість [75].

Водночас існують і суттєві відмінності, які необхідно враховувати під час формування стратегій економічного відновлення України. На відміну від Південної Кореї періоду модернізації, сучасна Україна вже має сформовану індустріальну базу, хоча її розвиток тривалий час стримувався процесами деіндустріалізації. Крім того, країна стикається з низкою сучасних викликів, зокрема демографічним спадом, масштабною трудовою міграцією та значним рівнем соціальних витрат, які не були притаманні Південній Кореї на початковому етапі її економічного зростання.

Для більш ґрунтовного аналізу потенціалу експортно-орієнтованої моделі розвитку України у таблиці 3.1 узагальнено та порівняно стартові умови економічного розвитку Південна Корея та Україна.

Таблиця 3.1

Стартові умови економічного розвитку Південна Корея та Україна

Критерій	Південна Корея	Україна
Наслідки війни	Масштабні руйнування, втрата енергосектору	Масштабні руйнування, особливо енергетика
Гомогенізація суспільства	Викорінення симпатії до комунізму	Зменшення підтримки «руського мира»
Залежність від зовнішньої допомоги	Велика зовнішня підтримка від США	Велика зовнішня підтримка від ЄС, США
Розмір та аграрність економіки	Середня за розміром країна, 40% ВВП — агросектор	Середня країна, агросектор зростає
Рівень заощаджень	3% до національного доходу	Низький, але вищий за корейський у 1960-х
Політична корупція	Корумпована еліта, політична рента	Корумпована еліта, олігархія
Геополітична підтримка	Гарантії безпеки від США	Допомога Заходу, без гарантій безпеки
Загроза війни	Постійна загроза з Півночі	Постійна загроза з боку Росії
Демографія	Молоде населення, високий приріст	Старіння, депопуляція, міграція
Етнокультурна структура	Моноетнічна, конфуціанська	Поліетнічна, православна з пострадянськими впливами
Історія державності	Тривала власна державність	Перервна, слабка традиція державності
Природні умови	Гори, мало ріллі	Родючі землі, високий аграрний потенціал
Соціальні витрати	<1% ВВП	>10% ВВП
Індустріалізація	Починала з нуля	Втрачена індустріалізація, можливе відновлення
Рівень експорту	3% ВВП, залежність від імпорту	≈40% ВВП, сировинна орієнтація
Витік капіталу	Відсутній	Масштабний, мільярдні втрати
Міграція робочої сили	Обмежена через напружені відносини з сусідніми країнами	Масова міграція, нестача робочої сили

Джерело: розроблено автором на основі [75]

Отже, Україна має вищий стартовий потенціал у сфері промислового розвитку та експортної діяльності порівняно з Південна Корея на початковому етапі її економічної трансформації у 1960-х роках. Водночас сучасні виклики та загрози зумовлюють необхідність застосування більш гнучких і адаптивних підходів до реалізації політики індустріалізації.

В умовах війни особливого значення набуває інтеграція оборонно-промислового комплексу з цивільними секторами економіки. Подібний підхід свого часу став одним із важливих чинників промислового прориву Південна Корея та сприяв становленню сучасного високотехнологічного виробництва.

Таким чином, експортно-орієнтована модель розвитку, що ґрунтується на відновленні промислового потенціалу, стимулюванні інвестиційної активності та підтримці виробництва продукції з високою доданою вартістю, може стати одним із ключових драйверів економічного розвитку України. Проте ефективність її впровадження значною мірою залежатиме від здатності врахувати структурні, інституційні та культурні особливості національної економіки.

Важливу роль у процесі індустріалізації азійських тигрів також відігравало створення індустріальних парків, які стали центрами концентрації виробництва, інноваційної діяльності та розвитку експортного потенціалу (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Індустріальні парки азійських тигрів

Країна	Назва парку	Рік запуску	Галузь спеціалізації	Ключові результати
Південна Корея	Ulsan Industrial Complex	1962	Автомобілебудування, хімія, важка промисловість	10% ВВП країни
Сінгапур	Jurong Industrial Estate	1961	Електроніка, нафтопереробка, важка промисловість	Сотні ТНК, високий експорт
Гонконг	Tseung Kwan O Industrial Estate	1982	Медіа, телекомунікації, цифрові технології	Центр телерадіомовлення та цифрових медіа
Тайвань	Hsinchu Science Park	1980	Напівпровідники, ІТ, телекомунікації	Понад 150 тис. робочих місць

Джерело: розроблено автором на основі [76]

В Україні законодавче регулювання діяльності індустріальних парків функціонує з 2012 року, однак рівень їхньої практичної ефективності на сьогодні залишається недостатнім.

З огляду на успішний досвід функціонування індустріальних парків у країнах азійських тигрів, а також їхню вагому роль у реалізації експортно-орієнтованої моделі розвитку, доцільним є проведення SWOT-аналізу можливостей адаптації моделі експортно-орієнтованої індустріалізації в

Україна. Такий підхід дає змогу комплексно оцінити потенційні переваги, ризики, сильні та слабкі сторони впровадження цієї стратегії в сучасних умовах розвитку національної економіки (табл. 3.3).

Таблиця 3.3

SWOT-аналіз адаптації моделі експортно-орієнтованої індустріалізації в Україні

Сильні сторони	Слабкі сторони
Вигідне географічне розташування	Значні руйнування промисловості та енергетики через війну
Розвинене сільське господарство — база для переробної промисловості	Корупція, правова нестабільність
Високий рівень освіти	Демографічні втрати та еміграція кваліфікованої робочої сили
Наявність промислової інфраструктури	Низький рівень внутрішніх інвестицій і заощаджень
Значна частка експорту у структурі ВВП	Невизначеність логістичних маршрутів в умовах бойових дій
Можливості	Загрози
Доступ до програм допомоги від ЄС, Світового банку, і тд	Ризик тривалої військової агресії
Тенденція до «nearshoring» — перенесення виробництв з Азії до Європи	Недовіра інвесторів до інституційної системи
Можливість розвитку індустріальних парків за моделлю «азійських тигрів»	Конкуренція з боку дешевших країн
Потенціал для створення та збільшення експорту продукції з доданою вартістю	Масштабний відтік капіталу за кордон, тіньова економіка
Інтеграція у глобальні виробничі ланцюги	Велике соціальне навантаження на держбюджет

Джерело: розроблено автором на основі [75; 77]

Отже, експортно-орієнтована модель розвитку в поєднанні з активною індустріалізацією може стати важливим чинником економічного відновлення та модернізації України. Водночас досягнення позитивних результатів можливе лише за умови врахування специфіки української економіки, сучасних політичних й економічних реалій, а також наявних структурних та інституційних обмежень.

Ефективне впровадження такої моделі потребує комплексного та системного підходу, наявності сталої політичної підтримки, а також узгодженої взаємодії між державою, бізнесом і міжнародними партнерами. Лише за таких умов експортно-орієнтована стратегія зможе забезпечити довгострокове

економічне зростання, підвищення конкурентоспроможності національної економіки та зміцнення позицій України на світових ринках.

3.2 Адаптація досвіду азійських тигрів до умов економічного відновлення України

Попри суттєві переваги моделі експортно-орієнтованої індустріалізації, її впровадження в Україна супроводжується низкою серйозних викликів. Умовно ці проблеми можна згрупувати у три основні категорії: інституційні, структурні та фінансові. Аналіз зазначених викликів дає змогу оцінити можливості адаптації досвіду азійських тигрів до сучасних українських реалій та визначити рівень практичної доцільності реалізації подібної моделі розвитку.

Передусім було проаналізовано інституційні виклики. Одним із ключових чинників економічного успіху азійських тигрів стало формування ефективних державних інституцій, здатних розробляти, впроваджувати та підтримувати довгострокову промислову політику (табл. 3.4).

Натомість в Україні спостерігається недостатній рівень інституційної координації, часта зміна стратегічних пріоритетів розвитку та відсутність стабільної наступності державної економічної політики. Зокрема, кожна нова політична влада здебільшого пропонувала власне бачення економічного розвитку замість продовження або вдосконалення вже започаткованих реформ. Крім того, у державі відсутній єдиний інституційний центр, відповідальний за формування та реалізацію комплексної промислової політики.

Таблиця 3.4

Порівняння інституційної спроможності в реалізації промислової
політики

Країна	Орган стратегічного планування	Індустріальна політика	Координація з бізнесом	Корупційні ризики
Південна Корея	Ministry of Trade, Industry and Energy	Є	Висока	Низькі
Сінгапур	Economic Development Board	Є	Висока	Низькі
Гонконг	Innovation and Technology Bureau	Частково	Середня	Низькі
Тайвань	Ministry of Economic Affairs	Є	Середня	Низькі
Україна	Немає чіткого аналога	Частково	Низька	Високі

Джерело: розроблено автором на основі [19; 75; 78]

Додатковими стримувальними чинниками залишаються високий рівень корупції, політична нестабільність та недостатня ефективність державного управління, що суттєво ускладнює реалізацію масштабних економічних реформ і довгострокових стратегічних програм розвитку.

Економічний успіх азійських тигрів пояснюється не лише результативним функціонуванням державних інституцій, а й глибокими структурними перетвореннями в економіці, спрямованими на розвиток конкурентоспроможного промислового сектору, орієнтованого на зовнішні ринки (табл.3.5). Саме структурна перебудова господарства стала одним із визначальних чинників їхнього стрімкого економічного зростання та успішної інтеграції у світову економічну систему.

Таблиця 3.5

Основні структурні бар'єри в Україні та в азійських тигрів

Проблема	Україна	Південна Корея	Сінгапур	Тайвань	Гонконг
Деіндустріалізація	Висока	Подолано з 1960-х	Відсутня	Подолано	Сервісна економіка
Регіональний дисбаланс	Високий	Помірний	Низький	Низький	Низький
Відсутність кластерів	Майже повна	Розвинені	Розвинені	Розвинені	Розвинені в ІТ та сервісах
Технопарки / індустріальні парки	Недостатньо	Більше 120	Jurong Industrial Estate	Tainan Science Park	Cyberport, Science Park

Джерело: розроблено автором на основі [19; 75; 76]

В Україні спостерігаються глибокі процеси деіндустріалізації, домінування сировинно-орієнтованої моделі експорту та суттєві регіональні диспропорції економічного розвитку. Додатковим негативним чинником залишається повномасштабна війна, яка формує нові загрози для створення й функціонування промислових кластерів, ускладнює розвиток виробничої інфраструктури та стримує інвестиційну активність.

Важливим компонентом індустріальної політики азійських тигрів також була розвинена система фінансової підтримки стратегічно важливих галузей економіки. Зокрема, у Південній Кореї та Тайвані функціонували спеціалізовані банки розвитку, які надавали довгострокове фінансування пріоритетним промисловим напрямом. У Сінгапурі суттєвий вплив на стимулювання економічного розвитку мали державні інвестиційні інституції.

На сучасному етапі в Україні відсутні потужні фінансові інституції, здатні забезпечити промисловий сектор доступними довгостроковими інвестиційними ресурсами. Додатковими обмежувальними чинниками є високий рівень інвестиційних ризиків, недостатня стійкість банківської системи та складність залучення приватного капіталу, що суттєво ускладнює реалізацію масштабної індустріальної політики.

Попри суттєві інституційні та фінансові відмінності, Україна має можливість адаптувати окремі елементи досвіду азійських тигрів. Серед найбільш перспективних інструментів доцільно виокремити:

- створення спеціалізованого державного органу, відповідального за формування та реалізацію промислової політики;
- розвиток механізмів державно-приватного партнерства для створення промислових кластерів;
- створення банку розвитку або гарантійного фонду з метою підтримки інвестиційної діяльності;
- формування довгострокової індустріальної стратегії з чітко окресленими цілями, пріоритетними напрямками розвитку та визначеними показниками ефективності [82].

Адаптація досвіду азійських тигрів до умов України вимагає всебічного врахування інституційних, структурних і фінансових характеристик національної економіки. Водночас результати сучасних наукових досліджень, а також рекомендації провідних міжнародних економічних організацій підтверджують ефективність експортно-орієнтованої моделі розвитку для країн, що перебувають на етапі економічної трансформації або післявоєнного відновлення, до числа яких належить і Україна.

Зокрема:

- Центр дослідження економічної політики підкреслює, що післявоєнне відновлення економіки України може бути більш результативним за умови її інтеграції у глобальні виробничі ланцюги, зокрема в галузях машинобудування, фармацевтики, ІТ та агропереробної промисловості.
- Організація економічного співробітництва та розвитку наголошує на важливості розвитку людського капіталу, інноваційної інфраструктури та забезпечення прозорого державного управління як ключових передумов для залучення інвестицій у експортно-орієнтовані сектори економіки.

— Дані Родрік у своїх наукових працях акцентує увагу на тому, що навіть країни зі слабшими інституційними системами можуть досягти економічного прориву за умови реалізації селективної індустріальної політики, яка передбачає державну підтримку стратегічних експортних галузей через інвестиційні стимули, розвиток інфраструктури та створення спеціальних економічних зон.

Ефективне впровадження окремих елементів моделі азійських тигрів в Україні потребує не прямого копіювання їхнього досвіду, а адаптації ключових принципів економічної політики до сучасних національних умов. З огляду на актуальні виклики та наявні обмеження, стратегія економічного розвитку має ґрунтуватися на послідовній трансформації державної економічної політики.

На основі аналізу досвіду азійських тигрів можна виокремити низку ключових рекомендацій для формування стратегії розвитку та післявоєнної відбудови України.

— Удосконалення стратегічного планування та інституційної системи. Доцільним є створення незалежної інституції, відповідальної за стратегічне планування промислової політики, за аналогією з Economic Development Board у Сінгапурі. Важливим завданням також є забезпечення послідовності державної політики шляхом ухвалення довгострокової стратегії промислового розвитку на 10–15 років із чітко визначеними критеріями оцінки результативності. Не менш важливим є розвиток інституційних механізмів публічно-приватного партнерства для налагодження ефективної взаємодії між державою та бізнесом.

— Проведення структурної модернізації економіки. Україна потребує комплексної політики реіндустріалізації, що враховуватиме регіональну спеціалізацію та наявний ресурсний потенціал. Особливий акцент слід зробити на розвитку промислових кластерів у стратегічних експортно-орієнтованих галузях, зокрема машинобудуванні, фармацевтиці, агропереробці та ІТ-сфері. Водночас важливо стимулювати розвиток технопарків, індустріальних парків і

спеціальних економічних зон із сучасною інфраструктурою та сприятливим інвестиційним середовищем.

— Запровадження сучасних фінансових інструментів підтримки. З огляду на обмежений доступ українського бізнесу до довгострокового фінансування, доцільним є створення державного банку розвитку або гарантійного фонду для підтримки стратегічно важливих галузей. За умов підвищених економічних ризиків важливим є також впровадження механізмів державного гарантування для приватних інвесторів, а також моделей співфінансування інноваційних проєктів у співпраці між державою та приватним сектором.

— Розширення експортної орієнтації та інтеграція у глобальні виробничі мережі. Україна має зосередитися на зміцненні експортного потенціалу через включення національних підприємств до міжнародних ланцюгів створення доданої вартості. Державна політика у цьому напрямі має охоплювати інструменти страхування експортних ризиків, підтримку просування української продукції на міжнародних ринках, а також сприяння участі бізнесу в міжнародних виставках, форумах і B2B-платформах [75].

Висновки до розділу

Отже, попри суттєві відмінності між сучасною Україною та країнами азійських тигрів на початкових етапах їхнього розвитку, українська економіка має потенціал для адаптації окремих елементів азійської моделі економічного зростання. Водночас реалізація такої стратегії можлива лише за умови здійснення послідовної державної політики, орієнтованої на довгострокові цілі, прозорість управлінських рішень та ефективну взаємодію між державою, бізнесом і міжнародними партнерами. Досвід азійських країн свідчить, що модернізація інституційної системи, структурне оновлення економіки, забезпечення доступу до фінансових ресурсів та чітка експортна орієнтація

можуть стати основою для формування ефективної моделі сталого економічного розвитку України у середньостроковій перспективі.

У результаті проведеного дослідження було проаналізовано можливості використання досвіду азійських тигрів для економічного відновлення та модернізації України. Встановлено, що модель експортно-орієнтованої індустріалізації, яка стала основою економічного прориву Південної Кореї, Сінгапуру, Гонконгу та Тайваню, може бути корисною для України за умови її адаптації до сучасних національних реалій.

Дослідження засвідчило, що між Україною й окремими азійськими тиграми, зокрема Південна Корея на початковому етапі модернізації, існує низка спільних рис: залежність від зовнішньої допомоги, наявність військових загроз, потреба у структурній трансформації економіки та необхідність активізації експортної діяльності. Водночас було визначено і суттєві відмінності, серед яких — наслідки тривалої деіндустріалізації, демографічний спад, високі соціальні витрати та складні умови функціонування економіки в період війни.

Обґрунтовано, що визначальними чинниками успіху азійських тигрів стали ефективна державна економічна політика, стратегічне планування, підтримка промислового сектору, активне залучення інвестицій та орієнтація на експорт продукції з високою доданою вартістю. Важливу роль у цьому процесі відігравали індустріальні парки, спеціальні економічні зони, розвиток людського капіталу та формування сучасної інноваційної інфраструктури.

У ході дослідження також було виявлено основні виклики, які можуть ускладнювати адаптацію азійської моделі розвитку в Україні. Серед них — слабкість інституційної системи, нестабільність державної економічної політики, високий рівень корупції, недостатній розвиток фінансових механізмів підтримки промисловості, а також значні воєнні та економічні ризики. Водночас встановлено, що навіть за наявності зазначених обмежень Україна має

потенціал для впровадження окремих елементів експортно-орієнтованої моделі розвитку.

На основі аналізу досвіду азійських тигрів визначено ключові напрями, які можуть сприяти економічному відновленню України, зокрема створення ефективної системи стратегічного планування, проведення інституційних реформ, розвиток промислових кластерів, формування сучасних фінансових інструментів підтримки інвестиційної діяльності, активізація державно-приватного партнерства, а також інтеграція українських підприємств у глобальні ланцюги створення доданої вартості.

Таким чином, досвід азійських тигрів засвідчує, що навіть країни з обмеженими ресурсами та складними стартовими умовами здатні забезпечити динамічне економічне зростання за умови реалізації послідовної державної політики, орієнтованої на розвиток промисловості, інновацій та експорту. Для України адаптація окремих елементів цієї моделі може стати важливим підґрунтям для післявоєнного економічного відновлення, модернізації національної економіки та зміцнення її конкурентоспроможності у глобальному економічному середовищі.

ВИСНОВКИ

У ході виконання роботи було досліджено особливості економічного розвитку азійських тигрів, проаналізовано чинники їхнього успіху та визначено можливості адаптації окремих елементів їхньої моделі розвитку до сучасних умов України. Проведене дослідження дозволило дійти висновку, що стрімке економічне зростання Південної Кореї, Сінгапуру, Гонконгу та Тайваню стало результатом не окремого рішення чи застосування одного економічного інструменту, а комплексного поєднання стратегічного державного планування, експортно-орієнтованої індустріалізації, інвестицій у людський капітал, підтримки інновацій та активної інтеграції у світову економіку.

У роботі було проаналізовано основні макроекономічні показники азійських тигрів упродовж 2015–2024 років, що дало змогу оцінити сучасний стан їхніх економік, рівень інвестиційної активності, структуру зовнішньої торгівлі, роль високотехнологічних галузей та специфіку моделей економічного розвитку. Результати дослідження засвідчили, що, попри різні стартові умови та національні особливості, усі чотири держави змогли сформувати конкурентоспроможні економіки, здатні ефективно реагувати на глобальні виклики та кризові явища.

Окрему увагу було приділено аналізу кризових процесів, зокрема азійської фінансової кризи 1997–1998 років, глобальної фінансової кризи 2008 року та пандемії COVID-19. Досвід азійських тигрів продемонстрував, що важливими передумовами швидкого економічного відновлення є ефективна державна політика, гнучкість економічної системи, наявність фінансових резервів та здатність оперативно адаптуватися до нових умов.

У процесі дослідження було встановлено, що для України особливо цінним є досвід експортно-орієнтованої індустріалізації, створення індустріальних парків, розвитку спеціальних економічних зон, підтримки стратегічних галузей та стимулювання інноваційного розвитку. Водночас було

визначено, що механічне копіювання азійської моделі є неможливим через суттєві відмінності у політичних, економічних, демографічних та безпекових умовах.

Разом із тим між сучасною Україною та окремими азійськими тиграми на початкових етапах їхнього розвитку простежуються певні спільні риси: залежність від зовнішньої допомоги, потреба у структурній модернізації економіки, наявність військових загроз та необхідність розвитку конкурентоспроможного експорту. Це свідчить про те, що окремі елементи азійського досвіду можуть бути адаптовані до українських реалій.

У роботі також було окреслено основні виклики, що ускладнюють реалізацію подібної моделі розвитку в Україні. До них належать слабкість інституційної системи, нестабільність державної політики, високий рівень корупції, недостатній розвиток фінансових механізмів підтримки промислового сектору, демографічні проблеми та наслідки повномасштабної війни. Водночас результати проведеного аналізу дають підстави стверджувати, що за умови впровадження послідовної економічної політики Україна має потенціал для формування сучасної конкурентоспроможної економіки.

Спираючись на досвід азійських тигрів, було обґрунтовано доцільність реалізації в Україні довгострокової стратегії економічного розвитку, яка має передбачати підтримку промисловості, розвиток інновацій, створення сприятливого інвестиційного клімату, інтеграцію у глобальні виробничі ланцюги та стимулювання експорту продукції з високою доданою вартістю. Важливе значення також мають розвиток людського капіталу, модернізація системи освіти та підтримка науково-дослідної діяльності.

Отже, досвід азійських тигрів засвідчує, що навіть держави з обмеженими ресурсами та складними стартовими умовами здатні забезпечувати високі темпи економічного зростання за умови ефективного державного управління, наявності чіткого стратегічного бачення розвитку та активної взаємодії між

державою, бізнесом і суспільством. Для України використання окремих елементів цього досвіду може стати важливим підґрунтям для післявоєнного відновлення, структурної модернізації економіки та формування стійкої моделі довгострокового розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Chandavarkar A. Was Keynes a Development Economist? *Economic and Political Weekly*. 1986. Том 21, випуск 7. С. 304 – 307. URL: <https://www.jstor.org/stable/4375339>
2. Chandrasekhar C. Investment Behaviour, Economies of Scale and Efficiency in an Import-Substituting Regime: A Study of Two Industries. *Economic and Political Weekly*. 1987. Том 22, випуск 19/21. С. 61 – 72. URL: <https://www.jstor.org/stable/4377011>.
3. Bolesta A. China as a Developmental State. *Montenegrin Journal of Economics*. 2007. Том 3, випуск 5. С. 105 – 111. URL: <https://scispace.com/pdf/china-as-a-developmental-state-4v41kx7cfv.pdf>
4. Banuri T. Sustainable Development is the New Economic Paradigm. Development. 2013. Том 56, випуск 2. С. 208 – 217. URL: <https://link.springer.com/article/10.1057/dev.2013.38>
5. Ranis G. Toward a Model of Development. Liberalization in the Process of Economic Development / L. Krause, K. Kihwan. Berkeley: University of California Press, 1991. С. 59 – 101. URL: <https://www.degruyterbrill.com/document/doi/10.1525/9780520376236-005/html>.
6. Ellickson R. Bringing Culture and Human Frailty to Rational Actors: A Critique of Classical Law and Economics. *Chicago-Kent Law Review*. 1989. Том 65, випуск 1. С. 23 – 56. URL: <https://openyls.law.yale.edu/handle/20.500.13051/4120>
7. Bergstrand J. The Heckscher-Ohlin-Samuelson Model, The Linder Hypothesis and the Determinants of Bilateral Intra-Industry Trade. *The Economic Journal*. 1990. Том 100, випуск 403. С. 1216 – 1229. URL: <https://www.jstor.org/stable/2233969>.
8. Deprez J. Open-Economy Expectations, Decisions and Equilibria: Applying Keynes' Aggregate Supply and Demand Model. *Journal of Post Keynesian*

Economics. 1997. Том 19, выпуск 4. С. 599 – 615. URL: <https://www.jstor.org/stable/4538557>

9. Johnson C. MITI and the Japanese Miracle: The Growth of Industrial Policy, 1925 – 1975. Stanford: Stanford University Press, 1982. 393 с. URL: <https://archive.org/details/mitijapanesemira0000john/page/n3/mode/2up>.

10. Wade R. Governing the market: economic theory and the role of government in East Asian industrialization. Princeton: Princeton University Press, 1990. 438 с. URL: <https://archive.org/details/governingmarkete0000wade>

11. Chang H., Grabel I. Reclaiming Development: An Alternative Economic Policy Manual. London: New York: Zed Books, 2004. 246 с. URL: <https://www.twn.my/title/reclaim.htm>

12. Collier P. Wars, Guns, and Votes: Democracy in Dangerous Places. New York: Harper, 2009. 272 с. URL: <https://archive.org/details/warsgunsvotesdem00coll>.

13. Shirley B. The Asian Tigers from Independence to Industrialisation. E-International Relations. 2014. C. 1 – 13. URL: <https://www.e-ir.info/pdf/52421>

14. Vogel E. The Four Little Dragons: The Spread of Industrialization in East Asia. Cambridge: Harvard University Press, 1991. 138 с. URL: <https://archive.org/details/fourlittledragon00voge>

15. Xing G. Hu Jintao's Political Thinking and Legitimacy Building: A Post-Marxist Perspective. Asian Affairs. 2009. Том 36, выпуск 4. С. 213. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/00927670903355196>

16. Sobel R., Haynes W-A., Zheng Y. Taiwan Public Opinion Trends, 1998 – 2009. Public Opinion Quarterly. 2010. Том 74, выпуск 4. С. 784. URL: <https://academic.oup.com/poq/article-abstract/74/4/782/1831577?redirectedFrom=fulltext>

17. Ego. Lessons from the Asian Tiger Economies for Nigeria's Economic Growth. Moneyrise. 25.10.2024. URL: <https://risevest.com/blog/asian-tiger-economies-lessons-for-nigerias-economy>

18. Shin D. Social and Economic Policies. London: Routledge, 2003. 264c.
URL: <https://www.taylorfrancis.com/books/mono/10.4324/9780203449967/social-economic-policies-korea-dong-myeon-shin> .

19. Cfi Team. Four Asian Tigers. CFI. URL: <https://corporatefinanceinstitute.com/resources/economics/four-asian-tigers/>

20. Cummings, W. Human Resource Development: The J-Model. The Challenge of Eastern Asian Education: Implications for America / Cummings W., Altbach P. Albany, NY: State University of New York Press, 1997. C. 275 – 292.
URL: <https://ebin.pub/the-challenge-of-eastern-asian-education-implications-for-america-0791432831-9780791432839.html> .

21. Smith C. Political change and industrial development in Japan: Government Enterprise, 1955. The Challenge of Eastern Asian Education: Implications for America / Cummings W., Altbach P. Albany, NY: State University of New York Press, 1997. C. 160. URL: <https://ebin.pub/the-challenge-of-eastern-asian-education-implications-for-america-0791432831-9780791432839.html>

22. Saleemad K. The Contribution of Education to Economic Development in East Asia. East Asian Studies Journal. 2018. Том 8, выпуск 1. C. 1 – 15. URL: <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/easttu/article/view/125084/94766> .

23. Levy M. Modernization: Latecomers and survivors, 1972. The Challenge of Eastern Asian Education: Implications for America / Cummings W., Altbach P. Albany, NY: State University of New York Press, 1997. C. 161. URL: <https://ebin.pub/the-challenge-of-eastern-asian-education-implications-for-america-0791432831-9780791432839.html>

24. Cummings W. Education and Equality in Japan. Princeton: Princeton University Press, 1980. 305 c. URL: <https://www.jstor.org/stable/1085129>

25. Ashton D. Education and Training for Development in Asia: the Political Economy of Skill Formation in East Asian Newly Industrialized Economies. London: Routledge, 1999. 129 – 138 c. URL:

<https://www.taylorfrancis.com/books/mono/10.4324/9780203980286/education-training-development-east-asia-david-ashton-francis-green-donna-james-johnny-sung>

26. South Korea GDP. Worldometers. URL: <https://www.worldometers.info/gdp/south-korea-gdp/> .

27. Singapore GDP. Worldometers. URL: <https://www.worldometers.info/gdp/singapore-gdp/> .

28. China Hong Kong GDP. Worldometers. URL: <https://www.worldometers.info/gdp/china-hong-kong-sar-gdp/>

29. Invest Hong Kong reaches record high numbers in 2024 in foreign direct investment, reinforcing city's status as leading business hub. Invest HK. URL: <https://www.investhk.gov.hk/en/news/invest-hong-kong-reaches-record-high-numbers-in-2024-in-foreign-direct-investment-reinforcing-citys-status-as-leading-business-hub/>

30. Lee Y. The Japan-South Korea dispute could push up the price of your next smartphone. CNBC. 23.07.2019. URL: <https://www.cnbc.com/2019/07/23/japan-south-korea-dispute-impact-on-semiconductor-supply-chain-prices.html> .

31. Song S. S. Korea logs highest monthly trade deficit amid sluggish chip demand. The Korea Herald. 21.02.2023. URL: <https://m.koreaherald.com/article/3052639>

32. Taiwan: A cautious tech recovery on the horizon. DBS. URL: https://www.dbs.com/in/personal/aics/templatedata/article/generic/data/en/GR/082023/230829_insights_taiwan.xml

33. South Korea: Distribution of gross domestic product across economic sectors from 2013 to 2023. Statista. URL: <https://www.statista.com/statistics/375580/south-korea-gdp-distribution-across-economic-sectors/> .

34. Singapore: Distribution of gross domestic product across economic sectors from 2013 to 2023. Statista. URL:

<https://www.statista.com/statistics/378575/singapore-gdp-distribution-across-economic-sectors/> .

35. Distribution of the gross domestic product across economic sectors in Hong Kong from 2000 to 2023. Statista. URL: <https://www.statista.com/statistics/1359623/distribution-of-gross-domestic-product-gdp-across-economic-sectors-in-hong-kong/> .

36. Breakdown of the gross domestic product of Taiwan from 2014 to 2024, by economic sector. Statista. URL: <https://www.statista.com/statistics/321366/taiwan-gdp-breakdown-by-sector/>.

37. South Korea Exports 1960-2025. Macrotrends. URL: <https://www.macrotrends.net/global-metrics/countries/kor/south-korea/exports>

38. Exports of goods and services (current US\$) — Singapore. World Bank. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/NE.EXP.GNFS.CD> .

39. Export of goods and services (current US\$) — China Hong Kong. World Bank. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/NE.EXP.GNFS.CD?end=2023&locations=HK&start=2015&view=chart> .

40. Taiwan export. Trading economics. URL: <https://tradingeconomics.com/taiwan/exports>

41. South Korea Imports 1960-2025. Macrotrends. URL: <https://www.macrotrends.net/global-metrics/countries/kor/south-korea/imports>.

42. . Imports of goods and services (current US\$) — Singapore. World Bank. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/NE.IMP.GNFS.CD?locations=SG&start=2015> ().

43. Imports of goods and services (current US\$) — Hong Kong SAR, China. World Bank. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/NE.IMP.GNFS.CD?locations=HK&start=2015> .

44. OECD Economic Outlook, Volume 2024 Issue 2. OECD. URL: https://www.oecd.org/en/publications/oecd-economic-outlook-volume-2024-issue-2_d8814e8b-en/full-report/korea_eba89bd1.html .
45. Economic survey of Singapore 2023. Ministry of trade and industry Singapore. URL: <https://www.mti.gov.sg/Resources/Economic-Survey-of-Singapore/2023/Economic-Survey-of-Singapore-2023> .
46. From vulnerabilities to resilience: Taiwan's semiconductor industry and geopolitical challenges. ScienceDirect. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0308596125000485>
47. Inflation, consumer prices for the Republic of Korea. FRED. URL: <https://fred.stlouisfed.org/series/FPCPITOTLZGKOR> .
48. Singapore — Inflation, Consumer Prices (annual %). Trading economics. URL: <https://tradingeconomics.com/singapore/inflation-consumer-prices-annual-percent-wb-data.html>.
49. Hong Kong — Inflation, Consumer Prices (annual %). Trading economics. URL: <https://tradingeconomics.com/hong-kong/inflation-consumer-prices-annual-percent-wb-data.html>
50. Ministry Of Trade, Industry And Energy. FDI pledges to Korea reach historic high in 2024. Korea.net. 07.05.2025. URL: <https://www.korea.net/Government/Briefing-Room/Press-Releases/view?articleId=7780&type=O&insttCode=> .
51. Foreign Direct Investment in Singapore (Flows) 2024. Department of Statistics Singapore. URL: <https://www.singstat.gov.sg/-/media/files/news/fdiinflows2024.ashx> .
52. Hong Kong draws HK\$67.7 billion FDI, record number of new firms in 2024. Asia Asset Management. URL: <https://www.asiaasset.com/post/29240-investhk-0121> .

53. Value of approved foreign direct investments (FDI) into Taiwan in 2024, by leading country or region of origin. Statista. URL: <https://www.statista.com/statistics/1292945/taiwan-approved-inward-foreign-direct-investment-by-industry/> .

54. South Korea Investment: % of GDP. CEIC. URL: <https://www.ceicdata.com/en/indicator/korea/investment--nominal-gdp> .

55. Singapore Investment: % of GDP. CEIC. URL: <https://www.ceicdata.com/en/indicator/singapore/investment--nominal-gdp> .

56. Taiwan Investment: % of GDP. CEIC. URL: <https://www.ceicdata.com/en/indicator/taiwan/investment--nominal-gdp>

57. Seth M. South Korea's Economic Development, 1948 – 1996. Oxford Research Encyclopedia of Asian History. 2017. C. 17. URL: <https://oxfordre.com/asianhistory/display/10.1093/acrefore/9780190277727.001.0001/acrefore-9780190277727-e-271> .

58. Chapter 3. Going Beyond Comparative Advantage: How Singapore Did It. IMF eLIBRARY. URL: <https://www.elibrary.imf.org/display/book/9781513537863/ch004.xml#ch03ref9>

59. The Economic History of Hong Kong. Economic history association. URL: <https://eh.net/encyclopedia/economic-history-of-hong-kong/>

60. The Economic History of Taiwan. Economic history association. URL: <https://eh.net/encyclopedia/the-economic-history-of-taiwan/> (

61. Government expenditure on education, total (% of GDP) — Korea, Rep., Hong Kong SAR China, Singapore. World Bank. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/SE.XPD.TOTL.GD.ZS>

62. Research and development expenditure (% of GDP) — Korea, Rep., Hong Kong SAR China, Singapore. World Bank. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/GB.XPD.RSDV.GD.ZS?end=2023&locations=KR-SG-HK&start=2015> .

63. Research and development expenditure as share of gross domestic product (GDP) in Taiwan from 2012 to 2022. Statista. URL: <https://www.statista.com/statistics/324700/taiwan-randd-spending-as-gdp-share/> .

64. Republic of Korea ranking in the Global Innovation Index 2024. WIPO. URL: <https://www.wipo.int/gii-ranking/en/republic-of-korea> .

65. Global Innovation Index 2024: Switzerland, Sweden, US, Singapore, UK Top Ranking; China, Türkiye, India, Viet Nam, Philippines Among Fastest 10-Year Risers; Dark Clouds for Innovation Investments. WIPO. URL: https://www.wipo.int/pressroom/en/articles/2024/article_0013.html .

66. GDP growth (annual %) — Korea, Rep., Hong Kong SAR China, Singapore. World Bank. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG?end=2004&locations=KR-SG-HK&start=1995> .

67. Growth of the real gross domestic product (GDP) from 1980 to 2030 in Taiwan. Statista. URL: <https://www.statista.com/statistics/727585/gross-domestic-product-gdp-growth-rate-in-taiwan/>

68. Inflation, GDP deflator (annual %) — Korea, Rep., Hong Kong SAR China, Singapore. World Bank. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.DEFL.KD.ZG?locations=KR-SG-HK&year=2003>

69. Khondker H. State and COVID-19 Response in the Asian Tiger Economies. BRILL. 10.12.2021. URL: https://brill.com/view/journals/coso/20/6/article75p695_1.xml?srsId=AfmBOorSQ0udLIIdnQmtctR6L0_PhA5tJVLzcZrUbgeCCc56tNBT-laa4g .

70. Бахур Н. В. Краудфандинг та краудсорсинг як інструменти стимулювання розвитку регіонів та громад. Ефективна економіка. 2021. Том 9. С. 1 – 8. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/9_2021/87.pdf

71. Outlook for Asia and the Pacific: Challenges to Sustaining Growth and Disinflation. IMF. URL: <https://www.elibrary.imf.org/display/book/9798400253591/CH001.xml>
72. South Korea: Population growth from 2013 to 2023. Statista. URL: <https://www.statista.com/statistics/604670/population-growth-in-south-korea/>
73. Singapore: Population growth from 2013 to 2023. Statista. URL: <https://www.statista.com/statistics/378436/population-growth-in-singapore/>
74. Кухарська Н. Експортоорієнтована промислова політика: теорія та практика. Університетські наукові записки. 2022. Том 1-2, випуск 85 – 86. С. 95 – 107. URL: https://unz.univer.km.ua/article/view/85-86_95-107/pdf
75. Післявоєнна економічна політика Південної Кореї як модель для України. Бізнес цензор. URL: <https://censor.net/m3407377>
76. Oqubay A. Asian Industrial Hubs and Catch-up: The Case for Development Incubators. Industrial Hubs and Economic Catch-Up: Productive Transformation and Governance / Oqubay A. Cham: Palgrave Macmillan, 2025. С. 49– 97. URL: https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-031-84624-3_3
77. № 5018-VI: Закон України від 21.06.2012, № 22: станом на 17.09.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5018-17#Text>
78. World Bank. The East Asia miracle: economic growth and public policy. Washington, DC: Oxford University press, 1993. 384 с. URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/975081468244550798/pdf/multipage.pdf>
79. Top 10 largest Singapore imports. *Pangea*. URL: <https://pangea-network.com/top-10-largest-singapore-imports/>
80. Hong Kong exports by categories. *Trading economics*. URL: <https://tradingeconomics.com/hong-kong/exports-by-category>
81. Hong Kong imports by categories. *Trading economics*. URL: <https://tradingeconomics.com/hong-kong/imports-by-category>

82. Taiwan`s top 10 exports. *World`s top exports*. URL: <https://www.worldstopexports.com/taiwans-top-exports/>
83. Taiwan`s top 10 imports. *World`s top exports*. URL: <https://www.worldstopexports.com/taiwans-top-10-imports/>
84. Inflation, consumer prices for the Republic of Korea. *FRED*. URL: <https://fred.stlouisfed.org/series/FPCPITOTLZGKOR> .
85. Singapore — Inflation, Consumer Prices (annual %). *Trading economics*. URL: <https://tradingeconomics.com/singapore/inflation-consumer-prices-annual-percent-wb-data.html>
86. Hong Kong — Inflation, Consumer Prices (annual %). *Trading economics*. URL: <https://tradingeconomics.com/hong-kong/inflation-consumer-prices-annual-percent-wb-data.html> .

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Таблиця 2.1

Структури ВВП за секторами, за 2015-2023 рр, %

Рік	Південа Корея			Сінгапур			Гонконг			Тайвань		
	С/х госп	Промисловість	Послуги	С/х госп	Промисловість	Послуги	С/х госп	Промисловість	Послуги	С/х госп	Промисловість	Послуги
2016	2	34,15	55,58	0,03	24,29	69,95	0,1	7,2	92,7	1,7	35,3	63
2017	1,86	34,3	55,36	0,03	23,25	70,69	0,1	7,7	92,2	1,8	35,3	62,7
2018	1,85	3,77	54,85	0,03	23,53	70,35	0,1	7,6	92,4	1,8	35,3	62,7
2019	1,5	34,05	55,69	0,03	25,39	69,34	0,1	6,8	93,1	1,6	35,2	63,2
2020	1,67	32,68	57,24	0,03	24,02	70,86	0,1	6,5	93,	1,6	35,2	63,2
2021	1,77	32,54	57,01	0,03	23,21	72,14	0,1	6,5	93,4	1,6	35,2	63,2
2022	1,86	32,43	56,82	0,03	24,28	70,48	0,1	6,3	93,6	1,5	35,3	63,2
2023	1,6	31,73	58,03	0,03	23,75	71,60	0,1	6,4	93,5	1,6	35,2	63,2
2024	1,6	31,59	58,42	0,03	22,4	72,45	0	6,4	93,5	1,6	35,2	63,2

Джерело: розроблено автором на основі [36-39]

ДОДАТОК Б

Таблиця 2.2

ТОП-5 експортних та імпортних товарів за 2024 року

№	Південа Корея		Сінгапур		Гонконг		Тайвань	
	Експорт	Імпорт	Експорт	Імпорт	Експорт	Імпорт	Експорт	Імпорт
1	Електричні машини та електрика	Нафта та мінеральне паливо	Електричне, електронне обладнання	Електричне обладнання	Електричне, електронне обладнання	Електричне, електронне обладнання	Електричне, електронне обладнання	Електричне, електронне обладнання
2	Автомобілі, трактори, вантажівки та їх частини	Електричне обладнання	Машини, ядерні реактори, котли	Нафта та мінеральне паливо	Машини, ядерні реактори, котли	Перлини, дорогоцінне каміння, метали, монети	Машини, включаючи компютери	Машини, включаючи компютери
3	Машини, механічні пристрої та їх частини	Промислове обладнання	Мінеральне паливо, масла, продукти перегонки	Компютери та електронні продукти	Перлини, дорогоцінне каміння, метали, монети	Машини, ядерні реактори, котли	Пластмаси, вироби з пластмас	Нафта та мінеральне паливо
4	Мінеральне паливо, мінеральні масла, продукти перегонки	Транспортні засоби	Оптичні, фото, технічні, медичні прилади	Промислове обладнання	Оптичні, фото, технічні, медичні прилади	Мінеральне паливо, масла, продукти перегонки	Нафта та мінеральне паливо	Оптичні, фото, технічні, медичні прилади
5	Пластмаси та вироби з них	Оптичні, фото, технічні, медичні прилади	Перлини, дорогоцінне каміння, метали, монети	Дорогоцінне каміння та метали	Годинники	Оптичні, фото, технічні, медичні прилади	Оптичні, фото, технічні, медичні прилади	Транспортне обладнання

Джерело: розроблено автором на основі [79-86].